

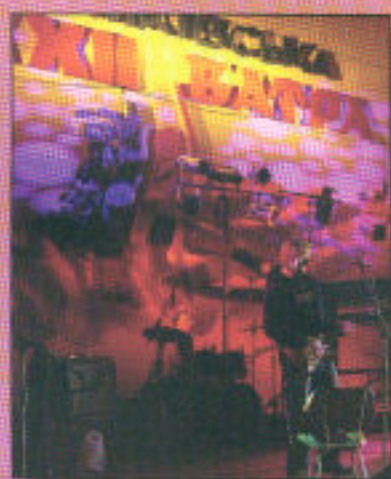

видання
Об'єднання лемків

2004 осін № 4(47) Рік XIII

"Ту мене мати породила,
солодким маляком кормила,
Ватра
ту хору життя умирата,
де жива мій отче і мати"
— П. Паляк

ISSN 1232-2776

645 РОКІВ
ЛОСІ

1359 – 2004

Пам'ят Якова Дудри

(18.03.1894 – 6.11.1974)

1359 – 2004

645 LAT
ŁOSIA

18-19 вересня 2004 р. в Лосі вшанувано пам'ят народного, хлопського - як сам себе називав - поети Якова Дудри, його 110-ту річницю народження і 30-ту річницю смерті. В суботу над гробницею поети одправлено Панахиду. Артистичну програму розпочав В. Шлянта, розповідаючи про особовість Якова і попровадив спомини люди, які жили в єдним селі з поетом - дома і на вигнаню. В конкурсі рецитації віршів Я. Дудри виступило 28 діти з: Маласова, Панкной, Горлиц, Гладішова, Бортного,

Спомини попровадити
Василь Шлянта

Горбаль з Бортного, Йолянту Чухту з Гладішова. Конкурс оцінювала комісія: проф. Андрий Ксенич, Петро Шафран і Василь Шлянта.

Артистичну програму продовжили шкільни колективи. "Ручай" (Санкова), "Лемківський Перстеник" (Гладішів), "Веретено" (Пося).

В неділю, по Богосужбах в церкві, оцінено виставку рисунків і малюнків "645 років Лосі", праць учнів місцевої школи: в трьох категоріях вікових. Виставку оцінила комісія: проф. Микола Мушинка, Петро Шафран і Василь Шлянта. Виступив ансамбль "Веретено". З великим заінтересованьом публіка слухала розповіді проф. М. Мушинки з Пряшова, уродженця Курова (Словаччина), з котрой виводиться його рід. Бив убраний в прекрасний наш стрій (який залишив йому дідо) - вишивани: чуга, холошні, сорочка, шапка, чудова бачівська палиця з дзвіночками.

Яків Дудра бив правдивим народним поетом. Його твори появилися на сторінках "Нашого слова" в 1958 році і систематично друкувалися на "Лемківській сторінці", часом похваляли УСКТ і "Наше слово", визнавали лемків - українцями.

В 1982 р. у Варшаві УСКТ видало першу невеличку збірку віршів Якова Дудри п.з. "Уродився я хлопом". Вибір вершів з цілого доробку поети п.з. "Звізды на ськыбах" в 2002 році видало Об'єднання лемків.

Праві ровесник Никифора - Епіфанія Дровняка, бо лем о рік старший Я. Дудра бив пропагатором науки, о чим писав в віршах. А то сден з них:

2-е місце призна-
но Оксані Баюс з
Гладішова,

Лоси, Вапенного, Ждині, Конечной.

1-ше місце призна-
но Оксані Баюс з
Гладішова,

2-е - Ярославови
Данило з Малас-
това,

3-е - Ірені Марчак
з Гладішова.

Виріжнено:

Наталію Филь з
Гладішова, Ольгу
Гіба і Наталію

Горбаль з Бортного, Йолянту Чухту з Гладішова. Конкурс оцінювала комісія: проф. Андрий Ксенич, Петро Шафран і Василь Шлянта.

Артистичну програму продовжили шкільни колективи. "Ручай" (Санкова), "Лемківський Перстеник" (Гладішів), "Веретено" (Пося).

В неділю, по Богосужбах в церкві, оцінено виставку рисунків і малюнків "645 років Лосі", праць учнів місцевої школи: в трьох категоріях вікових. Виставку оцінила комісія: проф. Микола Мушинка, Петро Шафран і Василь Шлянта. Виступив ансамбль "Веретено". З великим заінтересованьом публіка слухала розповіді проф. М. Мушинки з Пряшова, уродженця Курова (Словаччина), з котрой виводиться його рід. Бив убраний в прекрасний наш стрій (який залишив йому дідо) - вишивани: чуга, холошні, сорочка, шапка, чудова бачівська палиця з дзвіночками.

Яків Дудра бив правдивим народним поетом. Його твори появилися на сторінках "Нашого слова" в 1958 році і систематично друкувалися на "Лемківській сторінці", часом похваляли УСКТ і "Наше слово", визнавали лемків - українцями.

В 1982 р. у Варшаві УСКТ видало першу невеличку збірку віршів Якова Дудри п.з. "Уродився я хлопом". Вибір вершів з цілого доробку поети п.з. "Звізды на ськыбах" в 2002 році видало Об'єднання лемків.

Праві ровесник Никифора - Епіфанія Дровняка, бо лем о рік старший Я. Дудра бив пропагатором науки, о чим писав в віршах. А то сден з них:

НИКОГО НЕ СИЛЮ

*Василю, Василю,
Я тебе не силю,
Штобис взяв газету,
В неділю на хвилю.*

*Ти сам мусиш знати,
Же треба читати,
Як хцеш добрі жити
А не бідувати.*

*Ани тебе Ваню,
Ани твою Ганю,
Я вас не поганю,*

В будь-яким читаню.

*А тебе Штефане
Най будь - хто застане,
В зимі вечерами,
З книжком пред очами.*

А ти Николаю,

Тримайся звичаю,

Але не такого,

Як тот Адам в раю.

Штоби тя будь-яка,

Не надишла дяка,

І не обернула,

Євка на дурака.

Ліпше уж читати,

І над тим думати,

Як зелений овоч,

З Євами зривати.

Хто за книжку хвчат,

Тому ся оплачат,

Він всяди щасливий,

В котру страну крачат.

Дівчата з
Лемківського Перстеника
п'ють чай з божої каролі

Засмутилась Лемківщина

Відійшов у вічність душпастир-лемко,
найбільш відданий своєму народові.

В Перемишлі 10-го серпня помер Препозит Перемисько-Варшавської Капітули о. митрат Степан Дзюбина. 14 серпня похоронено його в Капітульній гробниці, на цвинтарі в Перемишлі, при вул. Словацького. Похоронні Богослужби очолив митрополит кир. І. Мартиняк, сослуживцю 40х єпископів та більше 30 священників з участю дуже великої кількості вірних, які приїхали з різних місцевостей Польщі і з-за кордону. З Лемківщини приїхала родина і велике число лемків.

В Гладинові 18.09. в сороковий день смерті о. Дзюбини, під проводом о. дек. І. Піпки, відслужено заупокійну Службу Божу і Панахиду. Від лемків на гріб Покійника завезено вінець з сиңно-жовтими цвітами.

Отець Степан Дзюбина народився 13 листопада 1913 р. в Гладинові в селянській родині Андрія Дзюбини і Йоанни зі Шмайдів. Навчався в початковій школі у рідному селі, середню з атестом зрілості закінчив в Горлицях в 1932 р. Теологічні студії відбував в Перемишлі, висвячений на священника 13 березня 1938 р. Перемиським владикою Йосафатом Коциловським.

Душпастирську працю розпочав в Ждині (сусіднє село Гладинова), де тоді парохом був о. В. Ардан. Дуже активно працював з дітьми і молоддю. Навчав любові до Бога і ближніх та патріотизму до свого народу, за що повітова влада Горлиць зажадала усунення його зі Ждини. Сповідуючи це, ААЛ 8.05.1939 р. призначає о. Степана парохом Явірок.

В 1942 р. Отця переносять до Злочького, а по піврічній праці до Криниці. Там організує душпастирську працю зі студентами УВС і творить для них недалеко гуртожитків - каплицю.

В 1943 р. Гестапо арештувало о. Дзюбину разом з 30 іншими українцями та повезло до Нового Санча. По допитах в протязі двох тижнів його звільнили, бо не знайшли в них співпраці з УПА.

■ Отець митрат Степан Дзюбина (Ватра 2003).

парохом Нової Весі і Мушинським деканом. Настали тривожні часи, на наші села почали нападати польські банди, військо і міліція змушували селян виїжджати до Радянського Союзу. Більшість людей і священників піддалися насильній пропаганді та й зі страхом виїхали. Тих священників, що позістали переважно арештовано і багато з них замордовано, а 22-х заповортовано до табору смерті в Явожно, між ними і о. С. Дзюбину.

По звільненні з дворічного в'язництва у Явожні о. С. Дзюбина старався помагти вірним в їх духовних потребах, а що не було відразу можливостей, працював в Монастирі сестер латинського обряду та помагав о. Ршечькому у Хриганові і о. Гриникові в Битові, котрий вже мав дозвіл на великі свята відправляти богослуження в греко-кат. обряді. В 1956 р. разом з о. В. Гриником починають організувати наші станиці, і часто довелось йому інтервеновати у примаса Польщі. Відправляв він в Білому Борі та Циганках.

В 1965 р. о. С. Дзюбина іменованій каноніком і крилошаном Греко-католицької Капітули в Перемишлі. 14 червня 1977 р. Примас Вишинський іменує о. митрата С. Дзюбину Генеральним Вікарєм й Препозитом Перемиської грекокатолицької Капітули.

В 1981 р. о. Дзюбина написав драматичний лист до Апостольської столиці з протестом проти віросповідної дискримінації греко-католиків у Польщі, а за приклад подав Криницю. В наслідок чого примас Польщі анулює його уповажнення до керування УГКЦ у Польщі.

Його душпастирська праця проходила в дуже важких обставинах: кінець санатійної Польщі, часи гітлерівської окупації, тривожні повостні роки, завершені акцією „Вісла” і концтабором у Явожні.

Багато зусиль треба було вкласти у відродження Греко-католицької Церкви у Польщі, сповнюючи функцію Генерального Вікарія і керуючи тою ж стражданою Церквою в так важких обставинах, в яких не було, толерантності з боку Уряду Польщі, ні прихильності Римокатолицького Костела. Його наполеглива і вельми плідна праця завершилась написаною книжкою: „І стверди діло рук наших” (1995) та „Проновіді” (1997).

Великі заслуги о. митрата на нині збереження культурної та релігійної totoжності української національної меншини, а зокрема етнічної лемків - є безцінними. Кожного року під час Лемківської Ватри в Ждині він очолював Служби Божі і голосив дуже повчальні проновіди, в яких слова: віра, любов, єдність, єкуменізм, пошана для всіх, толеранція, патріотизм - часто повторялися. В такому дусі також звертався до ватрянів і закінчував: „Лемки тримайтеся, не дайтеся!”. Дуже радів з випуску часопису „Ватра”. Був його вірним читачем і спонсором.

Вічна пам'ять про найвидатнішого, всесечного о. Степана Дзюбини позістане назавжди не тільки між лемками, але й всіми українцями у Польщі та за кордоном.

(ред)

Збірка віршів Якова Дудри

Збірку віршів Якова Дудри (1894-1974) п.з. „Звізди на скибах“ (заголовок у цьому виданні: „ЗЬВІЗДЫ НА СКЫБАХ“) видало друком у Горлицях з датою 2002 Об'єднання лемків у літературній і мовній редакції та зі вступом проф. Андрия Ксенича (у книжці на зворотній сторінці запис польською мовою: „Redakcja literacka, językowa i wybór: Andrzej Ksenyecz“).

Цю збірку я зміг побачити щойно у цьому 2004 році. Редактор „Ватри“ п. Петро Шафран здогадався, що я можу цього видання, до якого я був у певній мірі причетний, не мати, а навіть про нього не знати. (...)

І, дійсно, пригадалося мені, що десь так 8 років тому надіслали були мені з Об'єднання лемків обширний машинопис з віршами Я. Дудри і просили дати пораду, який правопис застосувати до віршів цього поета, коли будуть вони надруковані. Був я тоді перед відходом на пенсію сильно зайнятий і помімо того довго над віршами Я. Дудри сидів, встановив свої засади, на мою думку, логічні і на початку 1997 року вислав листа до Голови Головної Управи ОЛ і поправлений текст з пропозиціями орфографічних змін. (...)

(З листа — ред.): „Моя пропозиція така, щоби літери *ы* взагалі не вживати і змінити її на „и“, бо і сам Я. Дудра рідко і неконсеквентно її вживав. Чому така моя думка, я писав два рази в „Нашому слові“ (НС, 35/1996 і 41/1995). А крім цього, мої пропозиції я подав на оцих 280 сторінках машинопису, які я прочитав докладно. На мою думку, у видаші цих віршів повинен був взяти участь якісь літературознавець. Тому що їх треба оцінити також з точки зору змісту та естетичних вартостей. Деякі вірші Я. Дудри дуже такі соціалістичні, хвалять комуністів та ПНР. Може, це не таке страшне, такі були часи і така була атмосфера в УСКТ і в „НС“. Це тільки деякі такі трішки „пропагандивні“ вірші, але назагал вони мудрі, повчальні, моралізаторські, дотепні. Колись у розмові зі мною проф. Роман Райнфусс назвав Якова Дудру „лемківським Гомером“, а його вірші „лемківським еносом“. (...)

Тепер, коли я переглянув оце видання „хлопських вершів“ Я. Дудри, побачив, яку нехоть до стосування у записі типово українських правописних засад і пошуки всяких okazji, щоби давати в орфографії те, що може заперечити українські правописні норми.

В усьому збірникові видно, що запис Дудрових віршів такий, який відчужує їх від українського також орфографічно. А літера „ы“ акурат якби „деукраїнізує“ лемківсько-українські вірші Я. Дудри і, іронічно кажучи,

уводить атмосферу наближення їх до „общеруської“ традиції.

Після мого листа протягом шести років не було жодної відповіді. (...) Ніхто мені не сказав хоч одного слова подяки за мій труд, а у виданні з 2002 р. ані слівцем не згадано про історію цього видання, його підготовку, у якій мені прийшлося мати якусь участь.

(...) Але говоримо про серйозні справи. Проф. А. Ксенич у своєму „Слові о вершах Якова Дудри“, що намагався написати „лемківською“ літ. мовою (с. 5-7) дуже загально віднісся до змісту опублікованих віршів і старається оцінити мову, не вживаючи ані разу прикметника „українська“: „Як иде о язык, о стилістику — то будут они лосьяньскы, лемківскы, хоч не мож не однувати значну кількість регіоналізмів и польонізмів. Регіоналізми будут місцьовы, а польонізми бралися з того, же не находив Дудра слів, якыма міг бы вразити того, што несла за собом нова ситуація. Ци выштытко лосьяньскс можна однести до регіоналізмів? не думам, жебы так можна было. Занадто часто в його словництві вказуються стары формы, котры нагадуют нам мову наших предків, хоц частіне, може, треба бы їх однести до той нібы літературной мовы, яку впроваджали лемківскы літераторы, письменшыкы, котры орієнтувалися на „руський язык“ (с. 7)“. І це все! Читач не знає, яка це мова і яке її відношення до української, говіркою якої вона є, про що усі діалектологи вперто весь час голосять. Треба ж було послухати, що сам Дудра пише, і яке його відношення до вживаної ним мови:

„Сестра пішла в Україну
Не повім, же на чужьну,
Бо хто в чужім краю жыс
Свойой мовы рідко чус.
А там мова сьпів і таці
Тагы самы як в Білянци (...)“

(„Родинне житя“, с. 104)

Коли ж Дудра вітає зі Шпротави своїх земляків з Новим 1964-им роком, звертається до всіх українців:

„Не выключам українців,
Хотяй лемків мам на гадці,
Бо то єден тот сам квіток
І на єдній виріс грядці“

(„З Новим Роком“, с. 76)

Я. Дудра, говорячи про лемків, не заперечує їхнього українства:

„Тот наш українські
Доробок богати (...)
І таці і сьпівы
Нашых предків давных
Українців-Лемків
З-перед віків славных“

(„Фестиваль в Санюку“, с. 87)

Він журиться тим, що його земляки так недавно ділилися взаємно на політично-національні групи, у подовгастому вірші

„Лемківські гріхи“:

„Єдна кооператива русска,
Друга українська.
Наша, гваряг, „справедлива“,
А ваша злодійська.
І сваряться на пацях,
Жрутся як не люде
Лем так як найгірши писска
І деж добрі буде (...)
Сварилися ты - „кацапе“,
А ты - „ушійку“.
Я сой руснак православний,
Глупий гайдамаку.“ (с. 64).

Оцінюючи мову і зміст віршів Я. Дудри, треба було взяти до уваги в першу чергу його ж таки, поета, думку.

Петро Шафран помістив у цій книжці українською літературною мовою короткий життєпис Якова Дудри. (...) „Його поезія – без шпучної елегантності та стилізації – стала що одною галузкою того дерева, яким є українське письменство“ (с. 10). Згадує, що від 1958 року поет став своєрідним пропагатором УСКТ і „Нашого слова“, а його поезія друкувалась систематично на „Лемківській сторінці“, а у Варшаві УСКТ 1982 р. видало першу збірку віршів Якова Дудри п.з. „Уродився я хлопом“. (...)

А на с. 15-120 вибрані поезії Якова Дудри. І тут мене дивує, накинутий редактором правопис Дудрових віршів. Кілька детальних справ:

У правописі лемківських текстів чомусь є тенденція уводити літеру „ы“, яка мала би означати середнє „и“ відмінне від переднього „и“, що в системі загальноукраїнської фонетики. Таку літеру стосували дослідники лемківських, бойківських та закарпатських говірок у стисло фонетичних записках. Мені здавалося, що у записі Дудрових віршів ця буква не обов'язково потрібна, хіба що хтось хоче конче відчужити цей правопис від українського, в якому букви „ы“ нема, але є вона в російському правописі.

У записі Дудрових віршів немає якоїсь точної засади, де писати оце „ы“ і зустрічаємо багато непослідовностей, напр.

*хлопскы, науки, муы, вшыткы, але:
теж руки, муки, злоский;
вершы і верши;
тесаны і тесани*

та багато інших таких незрозумілих записів.

Нехтї до типово української літери „і“ бачимо у таких записках, де замість „і“ пишеться „ї“, на польський чи російський лад, аби тільки не вжити українського „ї“, напр.: *ім зам. їм, їсти зам. їсти, їхай зам. їхай чи навіть їду зам. їду, до їджиня зам. їджиня*, але й тут годі було б знайти якусь послідовність, бо деінде таки оце „українське“ і залишили редактори: *доїли, чародїїв* тощо. Або такий евенемент:

„Ци їй дашто на нос хиало (...)

Ци ей страх припер до пвота (...)

І не знам што ся їй ставо“ (усі ці форми на одні сторінці у вірші „Без гумору“, с. 54)

Не буду більше показувати оцих неконсеквентних записів, бо їх легко знайти, читаючи Якова Дудри віршів цього збірнику, вивовлену п. А. Ксеничем.

Ще деякі приклади правописної „деукраїнізації“ у записках Дудрових віршів:

М'яке „с“ перед м'якими приголосними в українському правописі не пом'якшується графічно, а у записках Дудрових віршів додається тут всупереч сучасним укр. нормам „ь“, напр.: *сьмішны, посьміятн, сьвіт*, якби наслідуючи польську засаду, в якій м'яке „s“ має над собою діакритичничий знак (świat, śmiać się) До речі, нормалізатор запису Дудрових віршів саме там, де укр. норма каже позначати м'якість „л“ (тільки), в записі збірки віршів Я. Дудри цього пом'якшення не застосував (тілко).

Ще одна справа запису, вельми непослідовна і мало зрозуміла, а саме „л“ чи „в“, особливо, коли говоримо про кінцевий приголосний, напр. на цій самій сторінці маємо запис *не стоял, не боял* поряд бим ся з того *смїяв, вродив, згодив* (с. 52-53). Також і всередніні слова оце „л“ чи „в“, по-різному видавці пишуть, напр. на 53 сторінці: *зашпортала, роззяла, хватила* і т.п. Від чого залежить запис цієї фонемі, важко встановити, а мені здається, що тут задіяв брак уваги, несистематичне думання навіть у такій простій справі, а правописна система, а може (тут узагальною!) нехтї до стосування укр. правописної системи. Але Бог з ним! Нехай нас логіка розсудить.

Можна радіти з того, що вірші Я Дудри вийшли друком у такому досить солідному й обширному виборі, а люди читали колісь його вірші радо, думаю, що й зараз читають і читатимуть, бо ці вірші легко складені, безпретенціональні, розумні.

Але до віршів народного поета-умільця треба підходити з пошануванням навіть у такій нескладній справі, як правопис його віршів. Бо системна форма вірша – це так якби охайний одяг поважної людини. Гарна мудра людина повинна бути гарно і пристойно вбрана.

Маємо надію, що наступне видавництво віршів українського-лемківського поета Якова Дудри буде краще і достойніше. Більше буде правописної логіки та й аналізу, естетичного і мовного, гідного такого неповторного явища, як Яків Дудра і його римування.

Михайло Лесів

7 липня 2004 р.

Михайло Лесів - професор УМКС в Любліні, мовознавець, спеціаліст від західно-українських говірок.

Пояснення

(до написаного М. Лесівим)

Видати книжку в останньому десятилітті просто і непросто. Є автори з Лемківщини, які самі написали текст і їхні публікації видано без проблеми. Цикл видавничий є простенький і короткий. Коли громадська організація перший раз хоче видати публікацію, ситуація є зовсім інша. Особливо коли рукопис десь є, але автор неживе. Якщо активність громадського видавця не обмежується тільки до того одного завдання, то буває, що чергову її частину приходиться виконати в короткому часі. Однак, неконсеквенцій в написанні тих самих слів та не користання з правопису - оправдати не можна, а тільки жаліти, що так сталося.

Цикл від першого старання за текст та видання згаданої збірки віршів Я. Дудри тривав майже 8 років. Ми суспільні діячі не відчували потреби, щоби хтось нам дякував за громадську працю і трапилося, що ми не подякували п. проф. Михайлу Лесіву за його раду, поміч та працю, за що вибачаємось, а за все дякуємо.

Від мовознавчої сторони для читача, зацікавленого говіркою Дудри, помічним може бути, рекомендований до друку Інститутом української мови Національної Академії Наук України в 2004. році, *"Короткий словник лемківських говірок"* Петра Пиргея, який упорядкувала її до друку підготувала Євгенія Турчан. *"У цій книзі подано лексику одного з архаїчних самобутніх говорів української мови - лемківського, що належить до говорів карпатської групи. Опубліковані матеріали допоможуть збагнути особливості лемківських говірок, їхні специфічні риси, не властиві іншим українським діалектам та літературній мові. Багата лексика народнорозмовної мови лемків відтворює особливості побуту, господарської діяльності та культурної спадщини її носіїв"*. Із цим словником можна дійти до відповіді звідки в *"Зв'язках ..."* є: зв'язки, скыбы, - слова мешканців землі Дудри, Пиргея, Антонича, Никифора - Єпіфанія Дровняка, Пецуха, Бортиянського і численних інших.

В. Шлянта
з-к голови ОЛ

Продам

В центрі села Лосе є до продажу новий мурований дім з 12 ар. ділянком.
Тел. дом. (012) 368 12 07,
праця (012) 386 26 44

В Когоуз горіла юж друга лемківська Ватра

В долині дост велької гамерицької ріки, котра зарас нижє впадат до Гутсону, в місті Когоуз, 18-го вересня, юж другий раз горіва лемківська *"Ватра"*, підпалена трьома старима лемками в імя Віри, Надії і Любови до рідного Краю, рідної мови і традиції. Горіва, димива, трискава іскрами, а піддувана легким вітриком кланялася високим поломеном численній публіці, котра півколом стояла і сідива в тіні столітних дубів (...).

ДАЙ БОЖЕ ДОБРИЙ ДЕН - ДАЙ БОЖЕ ЗДОРОВ'Я! Такими короткими словами, відвіччи

жителі Карпат - лемки, виталися взаємно в кожду пору року - в кождий Божий ден, бо що кращого можна бажати ближньому - як в добрим здоровлю закінчити задуману працю. Вже другий раз в підосінну пору, по довгих роках скитальщини по чужинах, зійшлися ми тут щоби при ватряним теплі

■ Місцевий хор *"Рідна пісня"*.
Диригент Михайло Цапар.

зігрити тяжко поранену лемківську душу. Зійшлися ми, на тим маленьким клаптику гостинної американської землі щоби хоч на коротко розвіяти тугу за втраченима Карпатами, зеленима Бескидами, за тихим лемківським селом, котре ніколи - хочби в найкращим добробиті не забудемо. Бо чи можна забути рідну Матір, котра зо своїм солодким молоком передала нам найбільший дар людини: рідну мову і традицію. Одна незабутня лемківська традиція - то є пастуна ватра, котра від весни по пізну осінь, своїм теплом грила лемків на верхах і полонинах. Одже при сьогоднішній вже модерній *"Ватрі"*, хоч на коротко забудме в людські злидні акції *"Вісла"* і добрим думками будьмо в рідних Карпатах. Гріймєся спільно теплом нашої традиції, співаймє лемківсько-українські пісні, - співаймє весело, бо ми вільні люде і нияки ворожи пута незакуди і незакуют нашу горду лемківську душу. На закінчїня позволю собі повторити слова нашого лемківського поета, котрий як підпалював *"Ватру"* на рідній землі 20 років тому - сказав таки, вже історичні слова: *"Гор святи огню наш - гор високо, до самого неба і сднай любовію вишнїтких лемків"*.

Семан Мадзелян
США, 19 вересень 2004 р.

Розмова з Петром Козубским

Петро Козубский народився 7.07.1910 р. в Теличі. Пережив обі світові війни і як на тоті

■ Петро Козубский

роки здоровий, справний фізичні і умисловий. В тім році бив на санаторійнім лікуваню в Висові. В неділі сам приїжджав автобусом до церкви в Устю.

Я попросив пана Петра розповісти дашто читачам "Ватри" о своїм пережитю.

- Як ви проживали, што щасливо і здорово дожили так перекрасного віку?

- Дитячі роки минули мі інці за Австрії. Зараз по війні ходив-ем до нашої велькой руской школи в Теличі. Початково в першій клясі писали ми на табличках рисіком. Як обі сторони таблички били записани, то першу стералося шматком і наново мож було писати дашто інше, наприклад, записувати рахунки ци рисувати. Пізнійше писали-зме олівком, а в старших клясах пером, замачаним в атраменті.

В Теличі поляків було барз мало, мали свою каплицю, костела не било, але як італіяне збудували в Теличі гатер — тартак, приняли до роботи кількох поляків, товди каплицю розбудували і повстав костел. Для польских діти створили польску клясу в нашій школі, пізнійше в охоронці - польску школу, потім повстала окрема польська школа, то од того часу били в нас дві початкові школи. Я в роках 1927 - 1930 вчився столярки аж в Бельску Бяла і там їздив-ем ровером, бо ту ближше не биво такой професійной школи.

В роках 1940-1945 Телич бив векшом гміном, діяла світлиця, читальня, почта, а в нашій школі вчили не лем писати, читати, рахувати, але і як печи, варити, газдувати і дашто помайструвати. Я в тих роках юж ем до школи не ходив, але газдував і столярював, жив зо вшиткима в згоді. Оженив см ся в 1937 р. з Ружом, шлюб брали-зме в церкви і ціла моя родина ходила до церкви, бесідували-зме по-руски, бо товди, так називали, не як тераз гварят - по-лемківски.

По війні вшитко ся змінило, дуже наших люди в 1945 р. виїхало, як товди повідали - до

Росії, реншту депортували акційом "Вісла" в 1947 році на пошімецькі землі, залишилися лем декотри мішани родини. Мене не вигнали не лем зато, же жена біла полька, бив-ем потрібний, бо робив-ем столярку до гмінних будинків, а по війні било што ремонтувати.

Як руснаків вигнали перестала існувати наша школа, читальня і церква, а люде зачали гадати лем по-польски. По-руски, ци як повідали інши, по-українськи або по-лемківски - не било з ким побесідувати. Таких, як я, котри уважалися руснаками - переслідували декотри урядники, убовці, міліціанти і їх помічники ормовці, а з них найбарже знаний перекінчик Миколай Рибак. Мене навет арештували і тримали два тижні на Постерунку МО в Теличі.

Деси по 10-х роках скінчилося явне глядани ворогів Польски Людовой. Зачали поєдинчо вертати лемки з вигнання, але лем тоті богатши, што могли купити даки хижи або одкупити од осадників свої давни господарки.

Кілька родин вернуло з вигнання до Телича, Мушинки, Поворозника і Крениці, они тримаються свого. Втішив-емся, як в Крениці зачали правити наши Служби Божи од 1983 р. бо так довго не мав-ем змоги ходити до церкви. Кілька років тому креничанам звернули церкву і там маме наши одправи. Біда лем в тім, же тоті молодши забили юж по-нашому гадати і їх не тягне на наши одправи і за то мало нас їхат з Телича до церкви в Крениці.

- А як ваша родина ?

- Дівка Ірена видана за Андрія Риствея, маюг дві дівки, жиюг коло Лодзі. Друга дівка Стефанія має мужа Владека Крулікковского жиюг в Теличі, недалеко мене в своїм домі, маюг дві дівочки і сина. Син Антоній женатий, має три дівки, проживаюг на Шльонску. Дочекав-ем ся 8 внуків, 5 правнуків і 3 пра-правнуків.

Юж минуло 8 років од смерти мойой жени. Залишив-емся сам, але моя дівка Стефка часто до мене заходит, хоц я сам собі раджу, бо люб'ю вшитко вдома собі зробити: їсти зварити, попрятати, понаправляти в хижи і, што треба, в загороді поробити. Закля могу, вшитко роблю, все ем в руху, часто п'ю "Теличанку", пану мінеральну воду, не курю папіросів і не п'ю часто палюнки. Хибаль тото допомогло мі тоті довгі роки прожити в здоров'ю.

З нашої найближшой родини лем я зостав в Теличі. Два мої братя Михал і Антоній виїхали в 1945 р. на далеку (східню) Україну, там залишили вшитко, што мали, і вернули коло Борислава. Других двох братів - Івана, Штефана і родичів (Анелю і Леона) охошила акція "Вісла". Штефан вернув з вигнання до Мушинки, але юж не живе. Родиче не вернули, померли на Заході.

- Красні дякую Вам за розмову і жичу вшиткого доброго в дальших роках житя, а найвесе доброго здоров'я.

П. Шафран

Двотижневик "НАШ ЛЕМКО" 1934 – 1939

Двотижневик „Наш Лемко” був єдиним українським часописом міжвоєнного періоду, адресованим найзахіднійшій групі українського народу – лемкам. Він виходив у видавництві Івана Тиктора у Львові від 1934 р. по 1939 рік під редакцією П. Смереканича та Ю. Тарновича. За цей період появилось 137 чисел часопису розміром 1446 сторінок. Нині комплект часопису є бібліофільською рідкістю, тому ініціативу О. Маслея та В. Пилиповича перевидати вибір найцікавіших статей з нього треба щиро привітати.

Книжка відкривається двома передмовами: польськомовною Я. Мокляка і україномовною упорядників. В обидвох підкреслене велике значення часопису не лише для історії, але й для сучасності лемків.

(...) Книжка „Двотижневик Наш Лемко”

Вибрана публіцистика

■ Двотижневик „Наш Лемко”. 1934-1939. Вибрана публіцистика. Зібрали і до друку підготували: Олександр Маслей та Володимир Пилипович. Об'єднання лемків у Польщі. – Горлиці, 2004. – 326 стор.

є наявним свідченням того, що українська ідея на Лемківщині не є справою „бандерівців” та післявоєнного („комуністичного”) періоду, як намагаються твердити нинішні „сепаратисти”. На території Польщі вона має давнє і глибоке коріння.

Почин О. Маслея та В. Пилиповича мав би стати поштовхом до перевидання вибраних статей з інших рідкісних часописів, які нинішня генерація лемків зовсім не знає.

Микола Мушинка

Цю цінну публікацію можна придбати (25,- зл. + оплата поштова) за адресою: Редакції „Вампа” або: Zarząd Główny ZŁ Bielanka 41, 38-311 Szymbark

* * *

Доповнення до статті “Божою мілістю хірург або найліпший лемко на землі” “Вампа” № 3(46)

Василь Антонів народився 24-го грудня 1936 року в селі Ославиця Сяніцького повіту. Весною 1946 року польські війська за день до Провідної неділі, не без допомоги Москви, протягом двох годин вигнали людей з рідної землі, а село спалили.

Він, академік міжнародної академії отоларингології та хірургії голови та шиї, доктор медичних наук, професор; на сьогодні - генеральний директор Російського науково-клінічного центру отоларингології в Москві, є членом управи Світової федерації українських лікарських товариств “СФУЛТ”, автор понад

200 друкованих праць, які видавались також за кордоном. В 1988 році В. Антонів став головою товариства української культури „Славутич” у Москві, членом лемківської громади Тернопільщини, брав участь у роботі Світового конгресу Лемків у Львові. В. Антонів часто публікує ґрунтовні праці, присвячені проблемам українського державотворення, захисту української мови та болючим проблемам рідної Лемківщини.

Степан Семенюк

Дві війни я пережила

(Закінчення)

Там були 22 фамелії з Ганчови, пару фамелій з Брунар і таки самотни, што поприходили з війни або з Німеччини, так ми телер ближе єдни других в єдним воевудстві — Зеленогірским. Решта ганчов'ян, што їхали другим транспортом, знашлися в Вроцлавским воевудстві. Они сут близко єдни других на трьох селах. Дорогу мали-зме незлу. Мали-зме што їсти, бо било своє, а і покус нам давали. Лем спати не било де. Вояки обходилися з нами добри.

Привезли нас в Західну Польщу, порозмітували дост далеко єдних од других; кого на фольварк (ПГР), а кого до розвалених німецьких господарств.

Першого року, як нас привезли, ходили-зме до роботи по богатих газдах, што перше обняли добри господарства, так зарабляли-зме на їдо. Мене взяв богатий газда. Я там біла сама зо своїм 12-рочним дівчатом і єден без родини з Гладішова. Били-зме там три місяці. Я од першого дня познала, што не буде добри. Як нас газда привіоз на своє обисця, то його жена дала нам їсти обаряних компери з молоком, а газда гварит, жеби-зме ся виспали і одночали з дороги, тай вишов деси. Да о 20 минут приходит і кричит, жеби ішли сіно грабати. Так ідеме грабати. Граблеме, жеби зграбати якнайпрудше, то може пустит виспатися, як пограблеме. Але де там! Не дав одночати, лем винаходив нову роботу. О годині 11⁰⁰ вночи давала газдиня вечерю, але зме не пішли їсти, лем спати. Рано нас зогнав, чим день. Так ми все робили, ани не било коли ся наїсти. А не могли ми їсти тоти присмаки, яки богата газдиня варила. На сніданя поливку, не дала молока ани масла, лем сухий хліб. На обід давала даяку зупу, а все таку насолену, што аж по грудях пекло. В суботу робила-м масло на машині, справилам може веце як 5 кіля, але того масло на продай, не для нас. Нам николи масла не давала, лем гірку каву, а до хліба мармоляда з цукрових бураків.

Я все докучала газдови (бо він бив кус ліпший - можна било з ним бесідувати), же ми дале не будеме робити о пісним хлібі і гіркій каві. Він мі гварит, же в него єст дост їдла - берте сами і їчте, што хочете. Пані як того чула, зачала вшитко значити. Але я все

до горнятка масла або сметани. Хліба могли-зме взяти і о тим жили, хоц мало при столі їли.

Праця біла тяжка. Вийдеме на поле робити, сонце пече, а кряка пес, жеби сісти до тіни. Води нигде неє на поли, треба з дому нести, а вода така брид. По тижни ми всі троє захворіли на горло. Мене так барз боліло, што-м ани сурове яйце не могла гивгнути. Барз мі слина висхла і прото не могла-м нич пити.

Одвіоз мя газда до шпиталя, бо мусів, од того болю і голоду мя осліпило. В шпиталі принесли мі газету, ци виджу, але см не виділа ани груби букви. Повідам докторови, же мя очи не болят, а не виджу. Він посмотрів і гварит, же мі треба окуляри. Мене то барз назлостило, бо я знала, же окуляри мі нич не допоможут. Полежала-м пару дни й прошу даїтго масне їсти, а они мі все пісне приносят. О два тижні повідам, же уж мі лішше, же хочу вийти гет зо шпиталя. Але мі не било лішше. Пришло по мене мос дівча, то мя виписали зо шпиталя. Іду насилу. Барз біла-м слаба. Мала-єм якисі грошники інци з дому, тай повідам, же підеме до склену даїтго на слину куштити. Купили-зме вишньового соку і квасних цукерків, тай ідеме до газди. Било то за містом 2 кілометри. Тот газда мав понад 30 кур, неслися де-будь, то я все нила яйця з цукром і от того внет прозріла, што не треба мі било окуляри посити, як доктор повідав.

Пришла осіп. Я повідам, же нам треба піти гет, закля зими пес, бо ту не витримаме в зимі. Так прошу газду, жеби нас одвіоз до міста і вимельдував, бо він бив шовтисом. Він не хотів ся на то згодити, але пак мусів.

Раз в педілю зашла-єм до міста до ганчов'яна Михала Вандзіляка. Він по професии швец, то нашов собі помешканя в місті. З пим біла єдна дівка з Кункови - Марія Цеклиняк. То іще моя родина, хоц барз далека. Пришла-м до них, то они бесідували по-польски і не радо мя приняли, хоц удавали панів. Не могла-м з нима нич бесідувати в кімнаті, де мешкали, бо там били поляки, то кликала-м ей надвір. На дворі єм вшитко ей оповіла, яка нам біда, бо лем про ню зме там пішли. Мій газда хотів ей взяти, а она випхала нас. Я просила ей о даяку пораду, де би зме могли ціти. Она нич не одповідала на мою бесіду, аж як раз не скричит на цілий голос: *„Може сце цо пану скраді, же хцец го зоставіць.*

Добже, же вам дає єсьць - то рубце". Моя дівчина, як то почула, то не дала ей веце говорити, лем взяла мя гет.

Не можу вам описати, як тяжко мі било на сердци, як мя вразили тоти слова. Ми пану нич не вкрали, лем нам в него згibli 4 кури, коза і дуже дрібних річей. А до того він нам барз мало платил: як ми повідали, же то не на лахи, лем на гузики.

Ми постановили піти, але уж не ку своим людям, лем де найдеме помешканя, то там будеме сидити. І так зме зробили. Пан газда мусів нас одвезти, откаль нас взяв з міста, й такой на того подвір'я. Там било повно пустих мешкань. Привіоз нас там, входиме на подвір'я, а тога Марія Цеклиняк вилетіла надвір, як виділа, же ми ідеме, тай кричит на цільйй голос: *„Не вольно тутай входзіць“*. Я ей гварю, же ся ей ништо не звідує, ци вільно, бо до нєй не ідеме, жеби не била в страху. Посідали-зме пару дни в єдним пустим помешканю, а за тот час глядали помешканя по селах. Але там ничого зме не панли і zostали-зме ту уж четвертий рік. Я достала роботу в фабриці щіток, і так позостаю при тій роботі. Зараблям середньо: не найменьше і не найвеце, бо мос здоров'я планше, то не даст мі дуже заробити. Ту климат барз тяжкий, наши люде хворіют на сердця, а в осени і в зимі ріжни хвороти приходят. Зимн ту мокри, мало снігу, лем все ліє. Доми муруванн як в місті, так і на селі. На села ку своим людям мало ходиме. Того року в маю были-зме в Вроцлавским восвудстві. Там кус лінший климат, дуже лісів соснових і листястих. Люде як ту, так і там мают в надії, же домів повертаме, хоц ту лекше газдам робити. Їсти сст дост, але никого нич ту не тішит. Били ми там на весілю у Івана Ковальчика. Оддавали дівку, то просили вшитких ганчов'янів, яки суг в Польщі, і вшитки пришли радо, не про то, жеби їсти весільний хліб, лем про то, бо хотіли єдни других видіти. Декотри ся ту інци не виділи, а уж четверте літо минуло, як зме ту. Ми ся там так сердечно витали, як і в Америці, як ся на Русаля посходят. Але пак тяжко ся било розійти. На весілю співали по-свойому, їсти, пити било аж задуже і таки ріжни присмаки.

Ми обишли по всіх ганчов'янах, всяди ся скаржили, же їм ту нездорово. Села барз мали по 15 хиж, суг ту іще пімці. Люде ся не сварят, о крадежах тіж мало чути, бо як би дахто дахто вкрав, то не лем до арешту

всадят, але го фотографуют і дадут до газет, же такой і такой злодій тоту або другу річ вкрав.

Ми в місті маме ріжних сусідів. Суг поляки, німці, литвинне, мадяре, білоруси, кус дальше суг українці. Каждый бесідує по-свому і жиют в згоді. Забава каждую неділю, часто на кошт держави ідеме до кіна, найвеце на руски, часом на словацки фільми, бо они гарди, весели. Часто ходиме за місто на потягову дорогу, бо там все ідут руски до Берліна і з Берліна до Москви. Коли їх виджу, то все весели, сміються, співають, або грают на гармонії (...).

Теперь ту кінчатся жнива. Ходили-зме всі по роботі в фабриках на пару годин на жнива. Зберали-зме снопы і клали в стіжки. Машинами поорют, посіют, покосят, а снопи розказали вшитким іти зберати, то зме ходили, добри, же ся гарде зерно вродило.

Недавно-зме підписували пожертву на розвій Польци, то даме каждый місяц покус. Мене ся звідували, ци підпишу пожичку. Гварят мі, же то для нашої „Польски Людовой“. Я стою при столі, за столом сидили керовник фабрики і якийсь пан з Варшави, і так їм повідам: „Мі Польска Людова нич доброго не зробила. Мала єм дім, поле і ліс, то мя вигнали і всьо мі забрали“. Они посмотріли на мя, але нич на то не одповіли. Пак зас гварят, ци підпишу дахто, ци ніт, же то не мушено, лем з доброй волі робітника. Гварю, же підпишу, бо што ту било робити? Моя місячна виплата била - 650 до 800 злотих, а други менше мают і так дали, то би на мя урядники зли били. Нам ту роботу міряют або важат, то не все єднако виробиме, бо материал не все добрий. Хто має міцни руки, звинни пальці, то заробит веце. Мают і по 1000 зл. місячно, інци зас слабши в роботі, достают по 400-500 зл. за місяц.

За наши гори і села нич ту не можу описати, як там тепер єст, бо інци не билам їм видіти. Але повідают люде, же барз вовки і дики свині ходят. Привіт читачам, а світу мир.

Марія Тима
серпень 1951 р.

Пані Марія Тима венулася з вигнаня до Горлиц і ту померла. Єй спомин редакція отримала од дочки Антоніни Фуртак і друкувала за єй згодом.

XXII ВАТРА

класика лемківської краси

Іши літом 1993 р. мешканець Рівного, Юрко Журавель заміг створити свій гурт і грати дашто жишюдове, божевільне. Іне треба було довго чекати - народилися "OT VINTA". Перший публічний концерт гурту "OT VINTA" мав місце юж 12 квітня 1994 р. Спочатку хлопці грали в складі: Дмитро Мельничук (бас), Володимир Бреславец (барабани), Андрій Логвіс (саксофон) и Юрій Журавель, але до грески зо старого складу перетрвав лем Юрій Журавель. Што цікаве, без команду перешло аж десятих барабанщиків. Група зо своєю музиком переїхала не лем цілу Україну (медже ін. Луцьк, Київ, Єваторія, Львів, Мукачєво, Севастополь), але і зантала навет до Москви (1999 р.). В Польши зачинали од "Balik Satelid" (1995), а по дорозі загачили о "Підляську Осінь" (2000)...аж по повну трасу концертную.

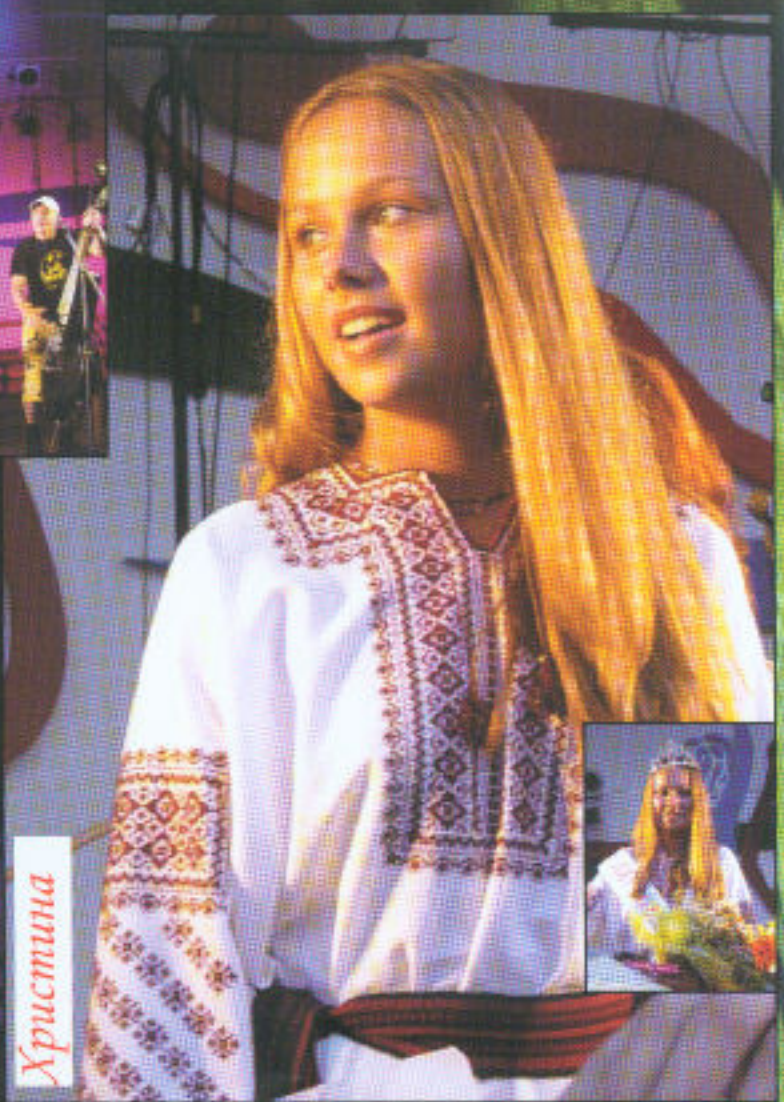
До той пори видали лем пару альбомів (перший в 2001 р., другий „Дриг-Тин-Димба“ в 2002 р.). В 2002 показали свій кліп о бари важній темі „Не мала Баба клопону - купила Порося“.

Як грають, можна було почути в нас на Ватрі. На концерті малюся вражня, же непотрібні люкс-світла, спленічні дошки, же лебо непотрібне над Земьлюм, а земля - під вогами. Бо публіка хотіла вискочити з норм нормальної нормативности, отворити ворота до тотальної радості і свободи, яким нескінченности додавали досконалі згармонізувані ритми наших штирьох виконавців-інтригантів. І каждый просив: slower! slower !!, бо то би ся на смерт при таким чадерским орано загарував?!

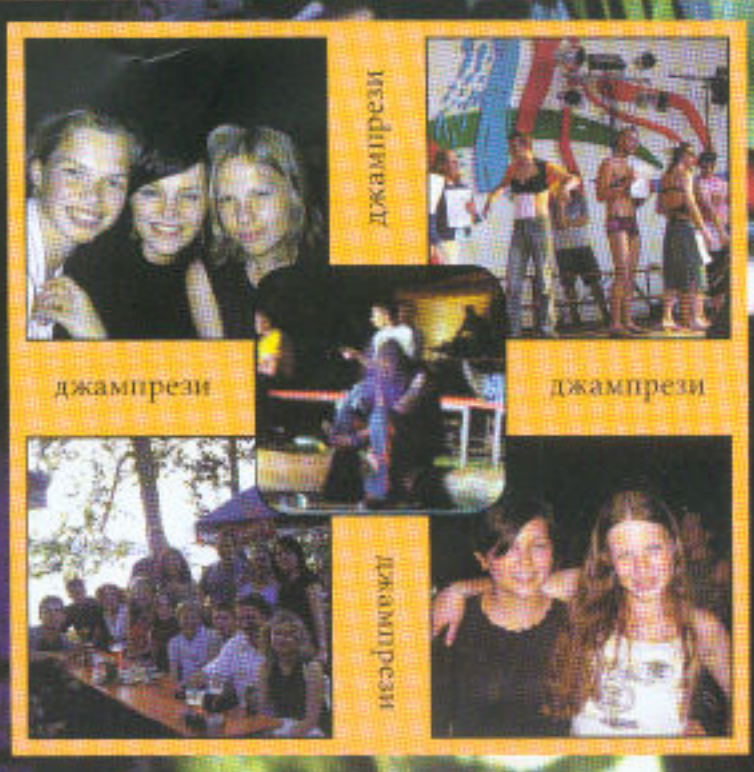
На другий раз треба буде уважати, жеби наступний такий землетрус вашой коханой Ждини не „положив на дошки“!!!

Читай більше на: www.ot-vinta.com

Христина

класика лемківської краси

джампези

джампези

джампези

джампези

Конферансьєри

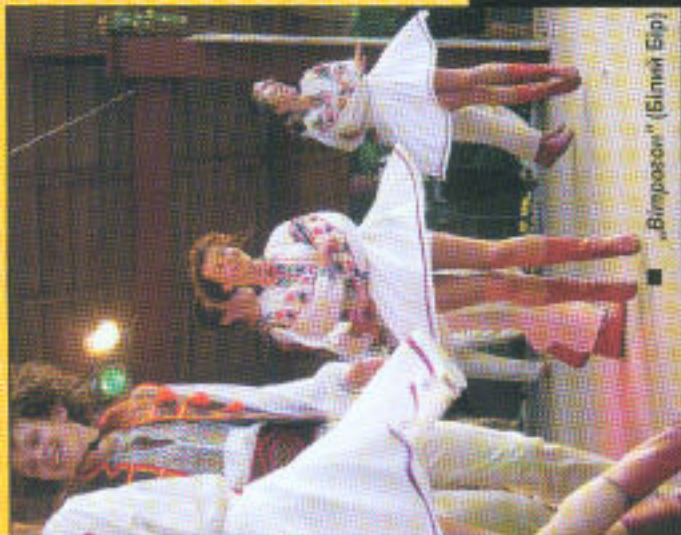
„Сомбьча” (Брестляв)

Лемківська різьба
(Богуслав Карал - Горлиця)

„Вітросон” (Білий Бір)

„Помалку сой сьвіт,
на жоєто і на сьнєо...”

„Біскуп” (Калуш)

„Вітросон” (Білий Бір)

Нічнокольорова сцена

До 75-х роковин

**Вельмишановний і
високоповажаний пане Петре
Шафран,
Сердечно вітаємо Вас
із визначним ювілеєм.**

**Бажаємо Вам якнайкращого здоров'я і
всіх життєвих благ !**

*Літа, як птахи, пролетіли
І не вернути їх назад –
Ви ж життєрадісний, бадьорий,
Хоч Вам уже сімдесят п'ять.
Ми ж Вам бажаєм в тій же формі
Прожити ще багато літ,
Бо Ви потрібний Лемківщині
То й в понад сто ще їй служіть.
Редагована Вами „Ватра” –
Бальзам на рани Лемківщини,
Їй би виходить не раз в квартал,
А навіть і кожної днини.
Лемківщина Вам за все
Уклін аж доземний складас
І гордиться понад усе
Що такого сини має!*

*Товариство „Лемківщина”
м. Чортків (Україна)*

Шановні Молодята

Вікторія Черненко і Мілько Гойсак

*З нагоди Вашого вінчання
Складаємо сердечні побажання.
Жийте здорові, багаті і щасливі,
Щоб не забракло Вам взаємної любові
у Вашому родинному житті.
Дбайте завжди одне про одного,
А Всевишній хай Вас благословить
На Многая і Благая Літа!*

Редакція Ватри Головна Управа ОЛ

Ганчова-Маластів, 31 липня 2004р.

До 75 ліття

Володимир Ардан Миколаевич
народився 23. жовтня 1929 р. В 1945.р.
переселений на Україну. Коли створено у
Львові Товариство „Лемківщина” В. Ардан
включився в працю організації, провадив
докладно евіденцію товариства а також її
фінансове розчислення.

Багато праці вкладає в організацію
поїздки лемків з України на Лемківську
Ватру до Ждиди. Завдяки йому поживилася
співпраця Львівського товариства
Лемківщина з Об'єднанням Лемків у
Польщі. Він, активний член президії
СФУЛО, відповідальний за фінансові
розчислення.

До 60 ліття

Олександр Венгеринович Іванович
народився 23. листопада 1934 р. В 1945. р.
переселений з Лемківщини на Україну.
Проживає у місті Тернополі. Бере активну
участь в суспільній праці як голова
Всеукраїнського товариства
„Лемківщина”, член редколегії „Дзвони
Лемківщини”, член Президії СФУЛО.

**Бажаємо Ювілярам доброго
здоров'я, щастя та сил до дальшої
праці в розвитку нашої
лемківсько-української культури
на многі літа!**

Редколегія „Ватра”
Головна Управа ОЛ

„Historia Bliska” — konkurs

Fundacja im. Stefana Batorego oraz Ośrodek KARTA ogłaszają dziewiąty konkurs „Historii Bliskiej” dla uczniów gimnazjów i szkół średnich na temat:

Codziennosc w czasie przelomu 1944-45

Kontakty: Ośrodek KARTA, 02-536 Warszawa,
ul. Narbutta 29, tel. (0-22) 84&07-12;
faks 646-65-11; e-mail: , www.karta.org.pl
Докладних інформації глядайте в своїй
школі; в інтернеті або miloxiii@o2.pl

Презераме стари фотографії...

■ Церковний хор в селі Боднарка (30 рр. м.ст.)

■ Лемківське весілля в селі Лося біля Лавови (30 рр. м.ст.)

...і стари документи.

GRUPA OPERACYJNA "WISŁA"

M.p., Szanek, dnia 10 maja 1947 r.

Nr. wych. 01231

~~Tajne~~

Reg. Nr.

WOJSKO POLSKIE

Naczelnik Dowództwa
Sztabu Generalnego Operacji II. Operacji

Nr. 01800
22 05 1947

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

Marszałek ZYMIERSKI -

12.5.47 Melduję, że dziś popołudniu zabite 2-oh i ciężkie ranione jedne
ge banderowca. Okazało się, że są to spec-kuriery setni "Hrynia"
i "Stacha". Wśród licznej korespondencji znalazł się trzy listy "Hry-
nia". Najciekawsze z nich, datowane z trzech dni i skierowane
do jego przełożonego "Remana" załączam.

Na podstawie tej korespondencji umiejscowione przypuszczalnie
siedlisko obu setni. Organizuję operację w celu ich zniszczenia.
Rozkaz operacyjny - załączam.-

2 załączniki

DOWODCA GRUPY OPERACYJNEJ
"WISŁA"

MOSSOR
Gen. Bryg.

■ Вигнанці з с. Богуса, затримані на збірному
переселенчому пункті в Грибові, чекають на
депортаційні вагони (кінець червня 1947 р.)

■ Всі фотографії і документ з
Архіву „Кичери”.

Гори мої

О, гори вы мої, Карпати! Не прикладайте¹ мі того до гріха, же-м вас так залишил. Бо то втовды² виглядало, же ніби то я хотіл Притчу блудного сина з вами си заграти, же-м, коли дожидся року 15-го, залишил рідну хьжку, рідне село, й вас, вы мої любы Карпаты. А вы, горы, затряслися з гromу воспного, а люде ся застарали, што то буде з нами? бо трагедія зачалася велика. Й хтож-го они, тоты, што нас так зайняли? - люде ся деякы звїдували. Та то швабы, пімакы, над нами товди³ зананували. Нас рабували, плондрували³ з людми, гейбы-то з якым товаром, собі гандлювали. Вшыткы молодь полапали, на вагоны заладували, й до Німеччыны на примусовы роботы там вшыткых погнали.

Тай та сама трагедія й над мойом дольом тіж зананувала й на силу в Німеччину тіж мене забрала. Пробачайте-ж вы, прекрасни Карпаты, й село Высова, жем-ся з вами не попрощал, бо мі сълзы⁴ очы заливали, як-то мое село од мене ся оддалало. В очах моїх ся мі уявляло, же оно штораз то ся меншало, аж горы шовком своїм зеленым вшыткы пов'язало.

Тай я тепер, як невільник, юж в чужому краю й далеко, барз далеко од рідного краю!.. Та Бог мене іщи хвильово потїшат, в снах стежками по горах водит, жебы-м любов не призабыл до села Высовы. Пытаня спокою мі не дає, чы вернуся іщи даколи до вас? Вы, мої чарівны горы Карпаты й село Высова... Все в молитвах моїх я тото спомінам.

А война тота, кажут - Друга світова, трагедії творила й на цілий свїт ся поширила. Та й ворогы, гейбы як тота погода, штораз то ся змінляли. Надїслал дїдко на нас іншого ворога.., гей ворога, та й іщи якого! Бо хвалится, же він комунїста, комунїста-атеїста. А чорты тя там знають. Ми лем едно знаме, же тот наївно-нещадный⁵ собака не узнає Бога, а може він з пекла насланий? Бог Святий го знає, бо стражданя й нужда нашого народу го⁷ не вдовольняє.

До тых наївно-ганебных його плянів іщи-си партнера приєднал, жебы то ся спільно помстити над нашим народом. Викували на нас трагедію катаклїчну, іщи з віків нечувану, "Акційом Вісла" — названу, й до свїта незнамого, ген на штыри вітры нас порозганяли. Землю свята, рідну, яку наши предкы выплекали, як скарб Божий, ей шанували, кров'ю і потом своїм зрашала, а тепер тоти-то наївны й нагальны каты тото вшыткы собі

заграбали, а лемків на західну Польщу прогнали. Барз⁸ рідко медже поляками їх порозсївали й часто над ними дуже-ся знуцали. А іщи тераз, не дають їм жыти, бо зо вшыткых хотят ляшків поробити, жебы-то ся юж лемкы, на свою рідну землю, не пришли вєце молити.

Та наших лемків горы выплекали, дали їм силу, жебы їх любити й за жадны скарбы їх не замїнити. Тож навчылися лемкы, з біды вихованы, як то треба жыти, бо од віків юж наш нарід терпіл у неволї, як тоты сироти, був поневеряний. Людскы жертвы, як офїру перед Богом складали, й молитовны просьбы до Бога заносили, жебы нам допоміг по-своєму на вільности жыты!

Хоц хвалятсья жыды, же сут Богом выбранным народом, але то не цілком правда, бо в Бога нема ріжницї. Він любить й наш українскый нарід, послал й на нього своє благословіння, визначил й для него ден радости, вільности й Незалежности 24-го серпня 1991 року. Дякуєме Тобі, Вселаскавий Боже, же-с вислухал наши благальны молитвы й болючы наши просьбы. Повтерал-єс нам силзы⁹ нашого нужденного, поневераного народу, положил нашу країну на арену свїтової славы. Та хоц то мы, лемкы, зверхній усьміх тепер виявляли, та в глибинї нашого серця мы зме іщи векшу рану тепер одчули, бо зме-ся з больом довідали, же ворогы нашу землю іщи вєце пошарпали й пофалаткували¹⁰, а нам таке повідали - же то за того грузина, ката й тырана, што го Осифом Сталїном - называли, же то він нам вшыткы тото повираблял¹¹, Знали-зме за него, же в того-то тырана й ката людина за муху вартости не мала. За його приказом в роках 1932 і 33 створено штучний голод в нашій Україні й з того поводу вигинуло понад вісем мїліонів пашого невинного народу. В додатку знали-зме тіж за него, же він любил руску водку стаканами гывтати¹² й свїй розум затуманювати. Пришло тому ослови таке то на гадку, жебы Україні кордоны повизначувати. Та й взялся за перо і зачал шкрябати¹³, та такы то чуда глуни він понамазїрювал¹⁴, же каждый дзяд під плотом з того бы ся сьміял. Таки землі, як Лемківщину, Бойківщину, Буковину, Закарпатя, Надсяня, Холмщину вшиткы Україні поодривал. Я тіж не знам, чом він таку глупоту ту вифастригувал¹⁵? Чи він хотіл тоты поодриваны землі за водку дакому продати? Та што іщи вєце, того нас тепер цікавит, хто так зарядил, як повставала вільна Україна, пішли за проєктом, нашкрябаним¹³ през п'яного Сталїна. Выглядат то якбы поодриваны

руки й ноги для себе позаберали, а решту гей-бы то на сьміх підшмарили¹⁶ і повіли: а решта, то ваще!..

Мы тепер лемки одшмарены¹⁷ на дальше сиротами залишены, нетерпливо ждеме, чи приде інци даколи тот час, же мы, поодриваны од рідной матери, моглиби-зমেся до ней притулити й з радости силзы⁴ свої обтерты, і в цілости, як една спільна родина, ся розвеселити.

Мы лемкы, што нас недоля поза кордоны порозганяла, будеме протиставитися проти вшеякой несправедливости, бо она на сьвіті дальше бунус¹⁸. Там в рідним краю, нашы побратимы дальше сут гноблены, сдны поляками, друты москалями.

З любви й пошаны до Лемківщини поклін складат член 2-го Відділу ООЛ з Йонкерс, Н. Й., лемко з Висовы -

Стефан Курило

Пояснення слів: 1 - узнавайте, 2 - тоді, 3 - нищили, 4 - слези, 5 - щоб, 6 - невинний, 7 - його, 8 - дуже, 9 - точно, 10 - дрібно поділили, 11 - утвердив, 12 - пити, 13 - недбало писати, 14 - нестаранно написав, 15 - видавав, 16 - підкинувши, 17 - відкинені, 18 - панус.

* * *

Посмертна згадка

31 серпня 2004 року у Міссісага, Онтаріо, Канада на 83 році життя відійшла у вічність **Антоніна (Антося) Ладна** з дому Шкирпан, народжена 11 листопада 1920 року у Маластові на Лемківщині.

Похоронення тлінних її останків відбулось 4 вересня на Українському Цвинтарі Св. Володимира в Оуквіл, Онтаріо.

Св. пам'яті Антоніна залишас у скорботі свого чоловіка **Івана**, сестру **Марію** з Шікаго з родиною, сина **Євгена** з дружиною Стефанією, доньками Юстиною та Софійкою, доньку **Дану** з чоловіком Мирославом та доньками Наталією і Мартою, та ближчу і дальшу родину.

Вічная Їй Пам'ять!

Євген Ладна та Дана Іванек з родинами

Сердечне співчуття головному кольпортеру «Ватри» в Канаді з приводу смерті Мами п. Євгену Ладні та Його родині висловлюють

ГУ ОЛ

редакційний колектив «Ватри»

Лемківська хроніка

25-26.06.2004 р. В м. Еленвіл ООЛ США організувала 4-ту Лемківську Ватру, яка одбулася на оселі СУМ в Еленвіл, Нью Йорк. Прибила численна українська-лемківська громада з околичних штатів США, Канади, України, Польщі та інших держав.

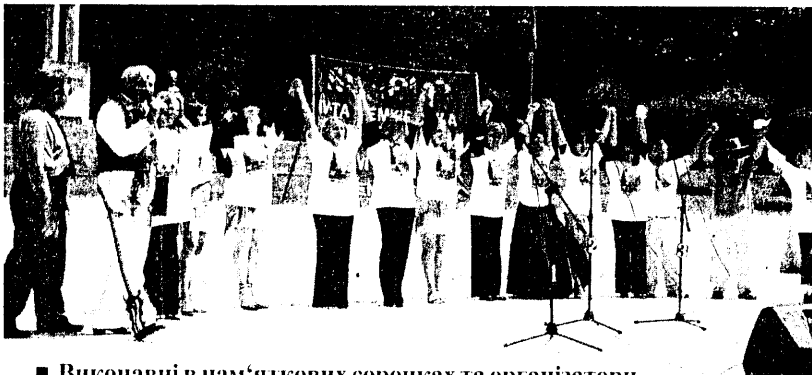
■ Глядачі на ватряному поли під час концерту (Еленвіл).

27.06. В Явірках, в 58-річницю вигнання лемків, першу по депортації Службу Божу одправили греко-католицьки священники: сром. Яків з Висовы, др Мирон Михайлишин (капелян ВП), зо Словаччини: Данило Галайда (декан і парох Литманови), Любомир Новак (з м. Ворохів) і Мирослав Симко (з Великого Линшика). Отці зо Словаччини пришли з процесією і хором з Воропова. Організатором храмового празника бив теперішній пробоц Шляхтови і Явірок кс. Юзеф Влодарчик. За його стараньом видано альбом з церков Явірок і Шляхтової, котрий промувано в часі Кермешу.

7.07. В Перемишлі дуже величаво святкувано Ювілей греко-католицького митрополита, Високопреосвященного кир. Івана Мартиняка, 65-ліття уродин, 40-річчя священства, 30-ліття від обняття греко-католицького душпастирства в Лігницьі, і 15-річчя єпископства. Крім великого числа духовенства в Службі Божій взяло участь 13 єрархів: Іван Мартиняк (Митрополит Перемисько-Варшавський), Володимир Ющак (Вроцлавско-Гданський ординарій), Петро Крик (Німецько-Скандинавський), Іван Баб'як (Пряшівський), Юліян Гбур (Стрійський), Павло Василек (Коломийсько-Чернівецький), Володимир Війтишин (коад'ютор, П, Василенка), Софрон Мудрий (Івано-Франківський), Юліян Вороновський (Самбірсько-Дрогобицький), Михайло Колтун (Сокальський), Василь Медвіт (Киево-Вишгородський єрарх), Василь Семенюк (Тернопільсько-Зборівський єп. Помічник орд. М. Сабриги), Божествену Літургію очолив Достойний Ювіляг.

7.07.2004. В Гладшіві празнични Богослужби св. Йоана Хрестителя очолював православний ординарій Кир Адам.

11.07. В місті Кула одбився Перший фестиваль української культури "Кална", організований Українськом національном радом в Сербії і Чорногорі. Взяли в нім участ: "Коломийка" з м. Сремська Митровица, "Кобзар" з Нового Саду, "Карпати" з Вербас і інши. Гостями фестивалю били представники Посольства України у

■ Викопавці в пам'яткових сорочках та організатори Ватри в Еленвіл.

Белграді, представник МК Румунії і з-к голови Союзу українців Румунії Ярослава-Орися Колотило та гості з Канади і Австралії.

12.07. В Хшанові коло Елку величаво святкувано храмовий Празник - одпуст Святих Апостолів Петра і Павла. Торжества очолив Патріярх Греко-католицької Церкви Кардинал Любомир Гузар. В Хшанові 6.07.1947 р. сп. о. митрат Мирослав Ріпецький одправив першу нашу Службу Божу на вигнання і створив в Польци єдину на тодішний час греко-католицьку станицю, яка перетрвала всі переслідуваня й до котрої, в першим десятиліттю по депортації, приїжджали вірні з цілої Польци.

12.07. В Висові на Горі Явір Однустови богослужиня очоловав православний Владика Адам.

17.07. В Новосанчівским скансені переказано до користаня греко-католикам церкву, перенесену в 1995 з неіснуючого села Чорне. Службу Божу відправив і на ново посвятив храм Перемиско-Варшавский митрополит кир. Іван Мартиняк в супроводі отців: І. Пінки (декан), М. Михайлишина, срм. Якова, П. Павлице, Г. Назара і Ш. Янковского. Брали тіж участ римо-кат. кс.Богуцкі (Новосадецький декан) і кс. Чекай з Богуши. Літургію співав хор ім. М. Березовского. Акту переказаня церкви доконали: Януш Сейюл - маршалок Малопольского воев. Юзеф Віктор - президент Нового Санча і Вацлав Кавйорский - дир. Музею в Новим Санчи .

23-25.07. В Ждині ОЛ організувало XXII Лемківску Ватру, а в Горлицким БВА одкрито виставу молодих лемківских малярів артистів - "Лемківский Єрусалим". Голова оргкомітету Штефан Гладик, староста Яків Ставиский, режисер Мілько Гойсак били головними організаторами. Про Ватру дуже позитивно писано в газетях і журналах, подавано, што било около 10 тис. ватрянів. Виступили десятки

художних колективів крайових і заграничних, в яких значно переважали дитячі і молодіжні ансамблі.

29.07. В Кракові митрополит Кир. І. Мартиняк посвятив пам'яткову таблицю з погрудям митрополита А. Шептицького, на будинку, в котрим Шептицький мешкав в 1880 - 1888 рр.

2.08 На Краківским Ринку проходила XXVIII. Цепеліяда, в ден промоції повіту горлицького по Ринку їздив мазярский віз. Можна било чути голосний заклик мазяря, видіти вельку мапу, показуючу кади їздили лосяне, попахати дехтю, а і споткати своїх з-за моря. Нашлися тіж краків'яне, котри пам'ятают мазярів і разом з Володимиром Рубічом вспоминали давни часи.

6-7.08. В Михалові СЛ організувало XXIV. Лемківску Ватру на вигнання. Приїхали правники з заком голови ОЛ В. Шлягтом, давали

пораду депрортованим акційом "Вісла", як правно чинити стараня о звернення заграбаного майна по 1947 р. З Лемківцини виступили ансамблі: "Лемковина" і "Серенча".

7-8.08. В селі Мокре одбилося XIII Свято культури над Ославом, організуване місцевим гуртком ОУП і ансамблем пісні і танцю "Ославяни"

8.08. В приграничним руснацким селі Бехерів на Словаччині сельска управа організувала XIV "Ватру". Шкода, же штороку є барже словацка, а менше русиньска, хоц остатньо опікуєса ньом Русинска оброда.

10.08. В Перемишлі помер Препозит Перемиско-Варшавской Капітули о. митрат Степан Дзюбина. 14 серпня похоронено Його в Капітульній гробниці, на цвинтарі в Перемишлі, при вул. Словацкого. Похоронни Богослужби очолив митрополит кир. І. Мартиняк, служили: еп. Ю. Гбур (Стрийский епарх), еп. В. Медвіт (Киевский егзарх), еп. В. Ющак (Вроцлавский епарх) та більше 30 священників з участю барз велькой кількості вірних, яки приїхали з ріжних

■ „Українські барви” з Києва (Ватра в Когоуз) .

місцевості Польци і з-за кордону. З Лемківщини приїхала родина і велике число лемків.

12.09. В м. Когоуз (США) ХІ. Відділ ООЛ організував *II Лемківську ватру*. Її старостом був Іван Філь, котрий попросив до розналіня Ватри трьох найповажніших і заслужених лемків: С.Мадзеляна, А. Урбана і І. Романишина.

19.08. В Ждінні обрадувала Головна управа ОЛ. Позитивно оцінено організацію *"Ватри'04"* і схвалено план дальшого діяня організації.

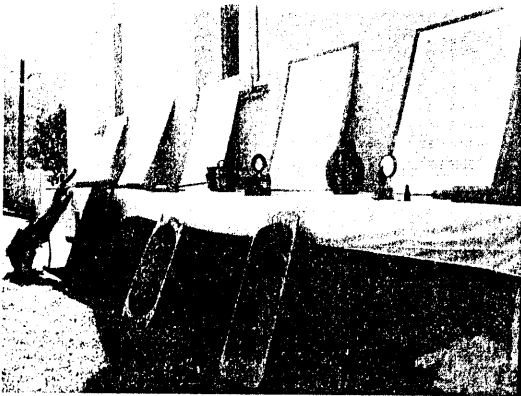
28.08. В Новиці в свято Успеня Пресвятої Богородиці одбився Кермеш в греко-кат. парафіяльній каплиці біля Сарепти. Богослужиня правили отці з Криницького деканату, посвятили зілля і дожинковий вінець та новопоставлений металевий хрест над цілющом водом в студенці в поли над каплицьом. По Богослужбах концертнував ансамбль *"Верстено"* з Лоси.

10-12.09. В Криниці проходив ХІV Економічний форум. Взяло в ним участ понад 1500 заінтересуванних економістів і політиків з 35 країв світу. Приїхало 200 журналістів.

18.09. До Гладішова, де в 1913 р. народився, бив хрещений і відправив першу Службу Божу с.п. о. С. Дзюбина, в сороковий ден Його смерги, зїхалися отці і вірні Криницького деканату. Під проводом о. дек. І. Пішки, одправили заупокійну Службу Божу і Панахиду. В Богослужбі взяла участ родина. Од лемків на гріб Pokійника завезено вінець з синьо-жовтима квітами.

18.09. В Явожні вшанувано пам'ят певинно закованих в роках 1947-48. Службу Божу і Панахиду правило 4 священників під проводом дра о. миграта С. Батруха - пароха Любліна. Приїхали: Президент Явожна П. Спальберт, Генеральний консуль України О. Медовніков, а тіж представники ОУП з М. Кергичаком і ОЛ з П. Чухтом.

18.19.09. В Білим Бори Відпустови Богослужби очолив Митрополит Кир І. Мартишак в сослужиню с.п. Кир В. Ющак та священників в

■ Виставка на кермені в Лоси.

присутности тисячи вірних обох греко-кат. Єнархій.

18-19. В Лоси одбився Кермеш - храмове церковне свято Різдва Пресвятої Богородиці. Празнични Богослужби відправив о. Протоспінкел

др Є. Попович з Перемишля. Сослужили священники з Криницького греко-кат. деканату. Над гробницьом поети Якова Дудри одправлено Панахиду, а артистичном програмом вшанувано 30-ту річницю його смерги. Били тіж вистави: *"Спїткня з традиційом"* і *"645-літя с. Лося"* - показано давни лемківски знарядя. Організували Кермен: В. Шляхта (ОЛ), Т. Зайонц (Стоваришнїя Пограніча і Уряд Гміни Рона), о. П. Павлице (парох Лоси).

19.09. В Гожові Влкл. Стоваришнїя університету ІІІ віку (Сеньорів) організувало *"I. Фестиваль активности"*, в яким взяло 38 позаурядових організацій, а в них ОУП і ОЛ, котри показали свої видавництва і писанки. ОЛ представляли: І. Трохановський (з-к голови ОЛ і Лідія Ковальска (голова місцевого гуртка ОЛ).

21.09. В Криниці одбилася прем'єра фільму *"Наш Никифор"*, на яку ОЛ не отримало запрошиня. Польска праса дуже обширно писала о фільмі, але на жаль Никифора дальше називано *"Криницькім"* - не Дровняком, і переважно не давало поясненя чом?, а може хтоси цілево старатся вилити на журналістів, жеби не узнавати вироку Мушнського суду з 26.03.2003

■ Великий Епіфан в себе (1965 р).

р. Найбільше баламутят люди - журналісти. Łukasz Radwan в тижневику *"Wprost"* nr 38, 19.08.2004, str. 116 написав: *"Nie wiadomo, ani jak się naprawdę nazywał, ani też kim był"*. Robert Drobysz - *"Gazeta Krakowska"* dod. *"Gazeta Nowosądecka"* - 23.09.04, *"KRYNICA ZDRÓJ. Owacja na stojąco podczas pokazu filmu o Nikiforze za filarem"*. (...) *"To wielkie wydarzenie kulturalne, które ugruntowuje pozycję Nikifora w panteonie wielkich Polaków i przyczyni się do promocji uzdrowska"*(...). Музикуваня *"Сереги"* било єдиним лемківским акцентом прем'єри.

(гш)

П О Д Я К А

Пожертви на фонд квартильника "Ватра":

Ришард Гроянович - 40,- \$

Іван Криницький, Варшава - 100,- зл

Антоній Феціна, Краків - 100,- зл

Григорій Пецух, Закопане - 40,- зл

Сердечно дякуємо. Спаси Боже!

Бажаючим допомогти нам, подасмо наш
банківський рахунок:

BNP O/Gorlice 43-10600076-0000-3200-0011-9532
(wpłata na kwartalnik "Ватра")

Редакція "Ватри" Головна управа ОЛ

Спростування

У "Ватри" № 3(46) на другій сторінці помиляково
вписано неправильне прізвище автора вірша
"Ватра в Ждани" — Володимир Щерба. Повино
бути - **Іван Виговський**, за що перепрошуємо
Автора і читачів.

На 15 стор. також знайшлаєся помилка.
Написано „прибули ... брат Ю. Тарновича —
Олександр". Повино бути написано: „**син Ю.
Тарновича**". Перепрошуємо Вас, п. Олександрє,
і читачів.

Редакція

и на обкладинці: Нічна сцена ХХІІ Ватри
Головне фото: концерт гурту „Окмель”
менше фото: концерт гурту „Заграва”
и Фото колабор. сторінок: Еміль Гойсак,
Славомир Демчар, „Бутно”.

„Ватру” можна передплатити

Ціна одного примірника 3,- зл. + 1,70 зл. поштової оплати. Річна передплата 12,- зл. + 7,-
зл. (кошти переснаки) = 19,- зл. Якщо Ви передплатите більше 3-х примірників, кошти виснаки
редакція бере на себе. Від пересилки одної "Ватри" у європейські держави поштова оплата - 3,-
зл.+ 3,- зл. ціна = 6,- зл. (пріоритетна = 7,10 зл.) .

Передплату замовляти за адресою Редакції. Вплати просимо пересилати на
банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków

BNP O/Gorlice: Nr konta 43-10600076-0000-3200-0011-9532

“Ватра” осін 2004 4(47)

Pismo dotowane przez
Ministerstwo Kultury

Видає Zarząd Główny ZJEDNOCZENIA ŁEMKÓW w Polsce
Bielanka 41, 38-311 Szymbark, tel. (0-18) 351 30 36

Редагує колегія

Петро ШАФРАН головний редактор и дизайн Еміль ГОЙСАК e-mail: miloxiii@o2.pl

и Вікторія ЧЕРНЕНКО дитяча сторінка та коректа e-mail: vicach13@poczta.onet.pl и

и молодіжна сторінка Григорій ПОТКО и

Технічне оформлення FNU „LEBO”, ul. Legionów 3, 38-300 Gorlice, tel. (0-18) 3537877

и и и

Adres Redakcji

Hańczowa 8, 38-316 Wysowa, tel. (018) 353 21 45 e-mail: szafranpiotr@poczta.onet.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść
materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

ЗМІСТ:

Яків Дудра - ровесник Никифора

Засмутились Лемківціани	3
Збірка віршів Якова Дудри - Михайлю Лесів	4
Ватра в Когоуз - Семан Мадзелян	6
Розмова з Петром Козубским	7
Двотижневик "НАШ ЛЕМКО" 1934 - 39	8
Дві війни я пережила - Марія Тима	9

Класика лемківської краси -

Христина

Фотогалерея ХХІІ Ватри в Ждани -

МиТро

Ювівірам	15
Презераме стари фотографії	16
Бесіда руснів Лемківціани - Стефан Курцію	18
Посмертна загадка	19
Лемківська хроніка - П.Шафран	19

и Logo ОЛ: Олександр Маслей;

и На останній сторінці: Церква

Успенія Прес. Богородици в Андриівці;

Фрагмент жіночого строю з ансамбля
„Карпати” (Хорвація).

BAKS

HURTOWNIA MATERIAŁÓW BUDOWLANYCH
Gorlice, ul. Kościuszki 48 tel/fax: 018 352-75-85

Oferta w cenie! Sprzedaż materiałów budowlanych w tym m.in.:

Zalety dachówki FLORA:

- Ultra-ważniejsza technologia
- ocynkowane ogniwo
- najwyższą penetracji powłoki ochronnej
- dwie szerokości budowlane
- przystosowana na każdy wyrost
- wysokie przeświadczenia - zwiększające żywotność
- dwa rowki kapilarne - doskonała odporność na wiatr
- efektywna kolorystyka
- kompletna akcesoria ...

Dachówki blaszane FLORA
- najwyższą przepływności
- rury Florian

FLORA
DACHÓWKI BLASZANE

FLORIAN

BLACHY DACHOWE I ELEWACYJNE
STOLARKA BUDOWLANA
MATERIAŁY IZOLACYJNE
CHEMIA BUDOWLANA
TYNKI ELEWACYJNE
PLYTY GIPSOWE

Wszystko w jednym miejscu!
Kuchnia, obrotowa
biurowa, garaż

HURTOWNIA MATERIAŁÓW BUDOWLANYCH
Gorlice, ul. Kościuszki 48 tel/fax: 018 352-75-85

BAKS

ZAPRASZAMY: Pon.-Pt. od 8 do 17 sob. od 8 do 13

NAJWIĘKSZY WYBÓR ZEGARKÓW

SKLEP "MIŁO"
Gorlice, Piekarska 4
tel. (0 18) 353 03 49

Kupując zegarek otrzymasz
do 200 zł przy zakupie
biurowego zegarka

5%

MICĘ NA TWOJĄ REKLAMĘ

SURIMEX®

FARBY LAKIERY

IMPREGNATY DO DREWNA
TYNKI AKRYLOWE I SILIKATOWE
ŻYWICE PODŁOGOWE
FARBY SPECJALNE

AKCESORIA
MALARSKIE
Materiały
DEKORACYJNE
CENTRUM KOLORÓW

zolpan

NOBILES
W 1991

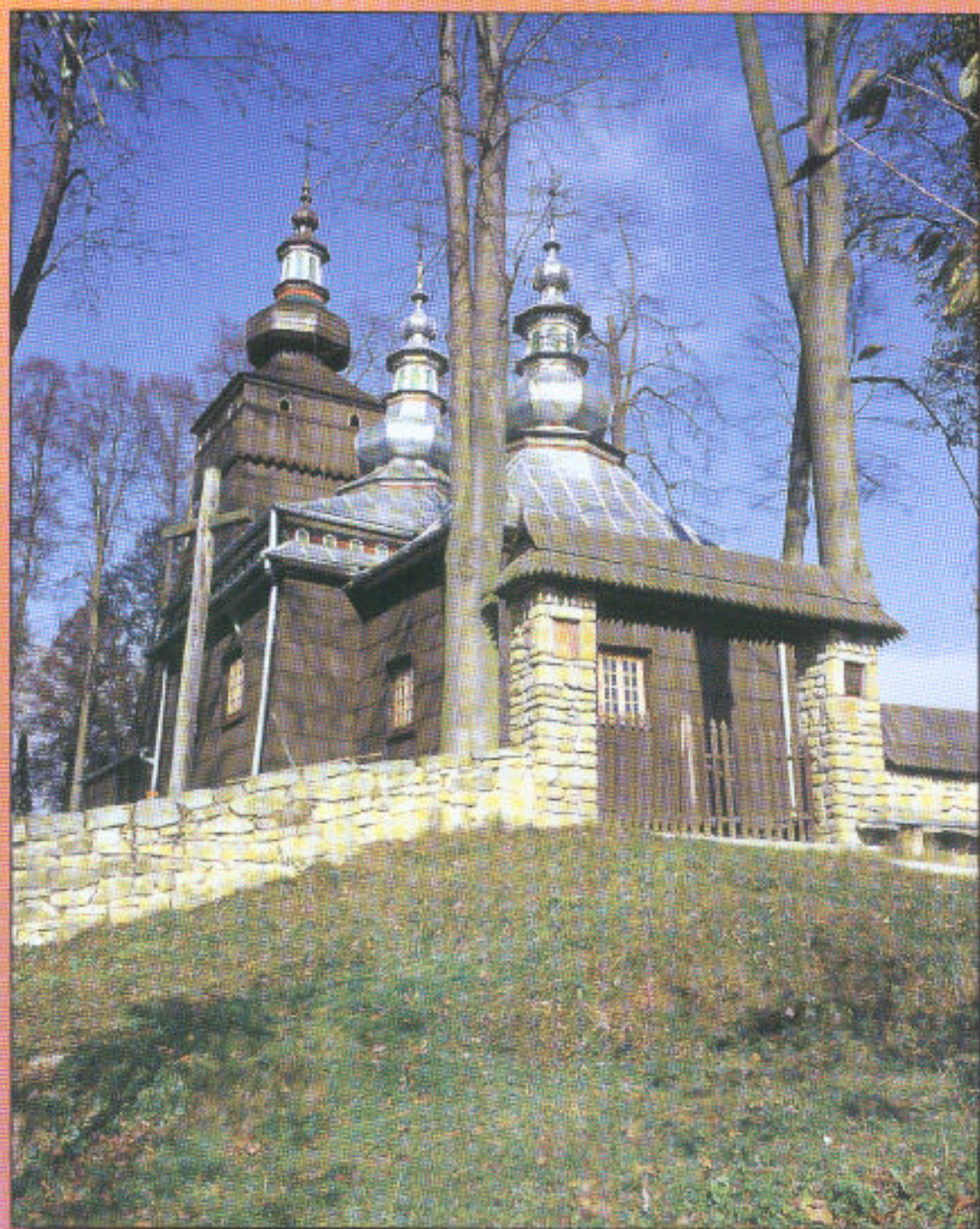
levis

38-300 Gorlice, ul. Sienkiewicza 42
tel. 0 691 827 764, 0 602 769 235

Adam i Ewa

*Kapraszamy
na
udane zakupy*

Церква Успення Пресв. Богородиці в Андриївці

Фото: Семен Барна

Хроніка подій Об'єднання лемків Канади за 2004 рік

За ініціативою голови Першого відділу ОЛК в Торонто Павла Лопати проведено Різдвяну коляду три рази. Перший і другий рази, в п'ятницю 9 і 10 січня, голова разом із довголітнім і активним членом інж. Максимом Маслеєм відвідували переважно членів Об'єднання та їхні родини, а також знайомих, друзів та симпатиків ОЛК. Третій раз знову голова і його з-к Роман Колос співом коляди *"Бог предвічний народився"* та вінчуванням вдало провели колядування в понеділок 12 січня в домівках українських кредитових спілок та в деяких підприємствах і професійних установах.

"Лемківську кутю", яку організовано здебільшого членами КУ ОЛК та її головою Андрієм Ротком, а також поодинокими відділами ОЛК в Торонто і Гамільтон, відбулося в приміщенні Baby Point Lounge в неділю 18 січня. Смачну кутю-вечерю поблагословив о. Петро Шумелда. Опісля присутні гуртом співали коляди. Під час святочної зустрічі найбільше забавлялася дітвора. Підготовлена з неї група весело проспівувала різного роду колядки і щедрівки.

На наступному засіданні КУ ОЛК, що відбулося 20 лютого, його члени вирішили надати фінансову допомогу для перебудови церкви в селі Мічуріно Донецької області, де живе кілька десятків родин-лемків, які там опинилися під час депортації українського населення з території Польщі у 1945-1946 роках. Через д-ра Йосифа Сірку, котрий відвідав згадане село в місяці квітні, передано 750 американських доларів на руки Дмитра Терека - лемка, що народився в селі Тиханя, повіт Кросно. Половину грошей на цю ціль пожертвував інж. М. Маслей.

В неділю 30 травня відбулося засідання КУ ОЛК, на якому головню велась дискусія над організацією наступної XIX Лемківської ватри. Обговорено ряд питань та устійнено програму і хід самої організаційної роботи для реалізації свята лемківської культури.

Від 8 до 31 липня відбувався Дитячий табір *"Карітас"* в Криниці, який зорганізовано зусиллями о. Роберта Роси. Гроші на підтримку 35 дітей в таборі передало Об'єднання Лемків Канади. Збіркову акцію на цю ціль започаткували Андрій Ротко голова КУ ОЛК і Василь Горбаль-голова відділу ОЛК в місті Віндзор, на котру пожертвували декотрі члени усіх відділів ОЛК, поодинокі особи, а також КУ та Перший відділ ОЛК в Торонто.

Василь Горбаль - голова відділу ОЛК - Віндзор подбав про афішу з інформацією про транслявання щосуботи дуже важливої десятихвилинної радіо-програми *"Кермеш"* у Кракові. Летючку було розповсюджено серед багатьох осіб під час XIX Лемківської ватри з метою фінансової підтримки на купівлю звукозаписувачів програми.

Дев'ятнадцята *"Лемківська ватра"* відбулася 31 липня і 1-2 серпня. Більше про це свято написано в журналі *"Лемківщина"*, ч. 4 за 2004 р.

На підставі *"Заклику"* і листовного прохання д-ра Ярослава Грицьковяна з Польщі, члени Першого відділу ОЛК в Торонто 3 жовтня вирішили надати йому фінансову допомогу. Він підготував до друку монографічного видання матеріали про села Березку й Волю Матіяшову.

3 нагоди XIV З'їзду Українського Національного Об'єднання Канади і Братніх організацій в суботу 18 вересня в залі *"Тризуб"* Філії УНО Торонто-місто були присутні на бенкеті делегати Об'єднання ОЛК Андрій Ротко і Павло Лопата.

Під час ювілейного відзначення 70-річчя Філії УНО Торонто-Захід, яке відбулося в суботу 6 листопада, репрезентували Павло Лопата і Степан Баюс з дружиною.

В суботу 20 листопада у вечірній час організовано спільними силами членів ОЛК забаву в залі Baby Point Lounge. До танців пригравав DJ Михайло (Шимчак). Перед забавою зібрані мали нагоду послухати деякі уривки з радіо-передач *"Кермеш"* та коментарі до них одного з редакторів передач - Ярослава Чухти, котрий відвідував саме в той час свого брата Богдана з родиною в Канаді. Андрій Ротко - голова КУ ОЛК привітав усіх зібраних та подякував гостеві з Польщі за його присутність та інформацію підготовки радіо-програми. На заклик Павла Лопати фінансово підтримати трансляцію в Кракові програми *"Кермеш"* відгукнулися дуже позитивно усі присутні. Передача грошей для Я. Чухти відбулася в присутності гостей в хаті родини Лопатів у неділю 12 грудня.

На прохання о. Роберта Роси з Польщі допомогти біднішим родинам на Лемківщині позитивно відгукнулося подружжя Анна й Андрій Ротки. Обоє стали спонсорами пересилки 8 пачок одягу жертводавців, адресованих відповідним особам наприкінці листопада.

У демонстрації 23 листопада на підтримку демократичних виборів в Україні перед Генеральним консульством України в Торонто серед численної української громади брало участь понад десять членів ОЛК

Знова засумувала страдальна Лемківщина

По тяжкій хворобі 16 марця 2005 року помер **о. Євген Кузьм'як**, нар. 28.12.1960 р. в Шпротаві (родиче з Брунар і Фльоринки), канонік Перемиской капітули. По висвяченю 21.06.1987 душпастирював на Лемківщині в Устю, Лоси, Снітниці, Новиці і Устриках, а пізнійше - в Ілаві, Оструді, Дзежгоню і Туруню Ельблонзького деканату. Протягом довгих років шторуку бив духовим провідником мандруючої молоді верхами Лемківщини.

Його похоронено 19 марця в Капітульній гробниці, на цвинтарі в Перемишлі, при ул. Словацкого. Похоронні Богослужби очолював митрополит кир І. Мартиняк в супроводі більше 40 священників з участю великої кількості вірних, які приїхали з різних місцевости Польщі і з-за границі.

Лишились в смутку не лем родина, мама, сестри і брат, але і вірні парафіяни та ціла Лемківщина.

Пам'ят про духовного вірного сина Лемківщини остане в нас назавше.

Вічная пам'ять!

о. Євгене

Будеме мали по Тобі
що згадати
мандруючи Карпатами
Будеме згадувати
Брунари
І Брунарян
З Мироном Кертичаком
останню ватру
над Ославом в Мокрим
з Романом Карп'яком
фотографію з першого
Твогого рейду
З Васильом Шлянтом
Твоє священство

о. Євгене

Будеме Тебе
згадувати
на Цариньській Полонині
і в Ждині
бо
"ніхто не живе
для себе
і ніхто не вмирає
для себе"
як сказав Митрополит Іван

о. Євгене

Лемківщина
Несе Тобі
гілку Ялиці
і зменю землі
з Брунар
А там в небесних просторах
Дуркай Всевишньому Господу
За нас і Україну
За волю і щастя для нас
Дуркай Всевишньому Господу
Щоб ніколи - горя
доля не дала пережити нам
До побачиня о. Євгене
До побачиня

Олександр Маслей

Парафіане Шпротави

Редакція "Ватри"

Головна управа ОЛ

Лемківська хроніка

27-28.12.2004. В Гирові одбилася перша зустріч керівництва створеного в Жешові Центру допомоги неурядовим організаціям з представниками лемків: М. Габло (голова гуртка ОЛ в Вільхівці), Ф. Гоч (Музейне товариство - Зиндранова), С. Білас (ОУП - Мокре), Юлія Дошна («Веретено» з Лоси), о. І. Піпка (парох і декан з Криниць). Головним заданям Центру є збереження спадщини національних меншин і етнічних груп на Підкарпатю.

2.01. В Саноку проведено Конференцію Саноцкого відділу ОУП. Головом відділу вибрано Стефана Біласа з Мокрого, заступником - Мар'яна Райтара і секретарем - Маріанну Яру (обоє з Санока). Комісію ревізійну очолила Софія Юрчишин.

8.01. В Гожові в Миським центрі культури гурток ОЛ організував Маланку. Учасників розвеселяв ансамбль "Водограй" під керівництвом Андрія Губ'яка з Любіна.

13.01. В Вапенним Новий рік разом з нашими

■ Радісні моменти Маланки в Вапенним.

людми привитали запрошени гості: Голови миськой і повітової влади Горлиц, Присутним св. Миколай вручав плити з музиком Помаранчевой Революції, а молодіж хорowo прикрашала вечер колядами і щедрівками.

14.01. В Ганчові (Бар у Романа) греко-католицки парафіяне з Ганчови, Висови, Снітниці, Устя і

Квятона з парохом о. ерм. Яковом привитали Новий Рік побажаннями і колядками.

17.01. Головна управа ОЛ запросила театр "Рампа" з Теревовлі (Україна) з театральним виступом "Земля, розп'ята на хресті історії". Артисти представили депортацію українців, яка одбилася 60 років тому з Закерзоння, в тим і з Лемківщини. Чергово перейшли через страждання до перемоги Помаранчевой революції в Україні, когра 600 років біла під чужим пануваньом. Представління одбилося в Горлицким центрі культури, біло дуже вдале і цікаве. Пришли тіж представники Миськой і Повітової влади.

24.01. В Варшаві одбилося урочисте підписання президентом РП Александром Квасневским закону про національні меншини і етнічні групи, в присутности представників тих же організацій. Об'єднання лемків репрезентував голова Штефан Гладик

5.02. В Горлицях в БВА традиційно шторуку вручають нагороди "Мости старости", признавани Капітулом нагород. В тим році біло вручено 10 виріжнїнь - грамот. Єдну з них за доробок в промоції

лемківської культури отримав Петро Шафран - ред. квартальника "Ватра".

12.02. В Розділю запрошени парафіяне Панкной і Горлиц спільно з господарями Вечера коляд трьох громад прощалися з різдвяним часом. Виступив "Лемківський перстеник" з вертепом, хоц височезни заспи снігу лютой зими не вшитких гости впустили до села!

■ „Лемківський перстеник” з Вертепом в Розділю.

16.02. В Горлицях обрадувала Президія ГУ ОЛ. Зобрани бесідували о Році України в Польщи і зв'язанима з ним культурними заходами, організуваними ОЛ; підсумували дотеперішню працю ОЛ і затвердили ряд проєктів на 2005 рік; делегували представників ОЛ на V З'їзд ОУП до Ольштина, схвалили дату тогорічної ждиньской ватри

22 – 24 липня, а старостувати ей буде Я. Ставиский.

19.02. В м. Вербаси обрадувала 15-річна Управа Союзу Русинів-Українців Сербії і Чорногори. На нараді були присутні делегації Союзу Русинів-Українців Словаччини, Союзу Русинів і Українців Хорватії, директор Радіо-телебачення «Ужгород» П. Петрик, представники амбасаді України в Белграді - Юрій Лисенко і Анатолій Старостенко. Члени Союзу прийняли звіт про роботу в 2004 р. і план роботи на 2005 р. Голову Союзу - Симеона Сакача - нагороджено грамотами від Державного комітету України у справах національностей та міграцій, а тіж од СРУ Словаччини. Перед нарадом, представників Союзу, амбасаді України і закордонних гости прийняв мер міста

■ Артисти з Теревовлі під час концерту в Горлицях.

Вербаси - Желійко Лайнович. З приводу непереїзних зимових доріг на засідання не приїхали представники Об'єднання лемків з Польщі.

19.02. В Новим Саді в переповненом глядачами залі студії Радіо-телебачення традиційно проходив фестиваль «Ружова заградка». Його підготували Агнета Тимко, Татіяна Колесар-Гвойч, Златица і Яким Ніяради, Янко Хома та всі робітники Радіо-телебачення Новий Сад. Першу нагороду дістала пісня «Я прето шпівам», котру виконали Д. Мушицка і В.Салонска, М. Колесар і М. Кочиш. Нагороду публіки дістала пісня «Шумни сце дівчата», котру виконав В. Варга. Одночасно нагороду отримала виставка малярів Марії Николіч, Фемки Новта і Колиї Обровского. На фестиваль прибула делегація СРУ Словаччини, СРУ Хорватії і директор Радіо-телебачення Ужгород П.Петрик.

2.03. В Криниць помер Володимир Макух, колишній член церковного комітету, голова Головної ревізійної комісії ОЛ третьої каденції.

2-3.03. Минуло 50 років масового вбивства 366 невинних мешканців Павлокоми, Березівського повіту на Підкарпатю, якого доконав польський партизанський відділ під командом Ю. Бісса «Ваулава».

2.03. В відділі Воевідского Уряду в Кросні Штефан Гладик і Василь Шлянта омавляли з керівником Відділу Геодезийного Надзору хід старань властителів Підкарпатского воевідства, котрих власніст забрала держава з нарушіньом права. Давний урядовий «куратор» покривджених сховав внески до шуфляди і тим закінчив справу.

5.03. В Святковій Великій обрадувала Президія Світової Федерації українских лемківских об'єднань Европейского континенту.

15.03. В Кракові вручено проф. Володимирові Мокрому високе відзначення – медаль „Pro Ecclesia et Pontifice”, надану кінцьом 2004 р. Папом Римским Йоаном Павлом ІІ

16.03. Помер о. Євген Кузьм'як, канонік

■ о. Євген Кузьм'як вінчає Ірену Грацьонь і Мар'яна Владику.

Перемиской капітули, душпастирював на Лемківщині, а пізніше в Єльблонзьким деканаті. Похоронено його 19 марця в Капітульній гробниці в Перемишлі.

18.03. Суспільний комітет будови пам'ятника Никифору - Еліфанію Дровнякови - звернувся

до міністрів культури Польщи - Вальдемара Домбровского і України - Оксани Білозір прийняти гоноровий патронат над відкриттям пам'ятника в 110-ту річницю народин маляра.

19.03. В Криниць помер Василь Шост - суспільний діяч, голова місцевого гуртка ОЛ і голова Товариского суду Об'єднання лемків.

24.03. В Криниць в старій пияльни др Ірена Еріс урочисто переказала для музею Никифора - Еліфанія Дровняка в Криниць його рисунок і сценарій документального фільму про маляра «Такий світ» Т. Стефанка з 1967 р. В тій урочистости брали участь представники ОЛ: Ш. Гладик і В. Шлянта. (ни)

Подяка

Пожертви на фонд квартильника "Ватра":

Іван Криницький, Варшава - 1.000,- зл.

Еміліян Стремецький, Шпротава - 100,- зл.

Антоній Феціца, Краків - 250,- зл.

Сердечно дякуємо. Спаси Боже!

Бажаючим допомогти нам, подаємо наш банківський рахунок:

BRH O/Gorlice 43-10600076-0000-3200-0011-9532

(wpłata na kwartalnik "Ватра")

Редакція "Ватри" Головна управа ОЛ

Подяка

Сердечно дякую всім, хто привітав мене з моїм 75-літтям, а особливо за щирі побажання у віршованій формі від Товариства "Лемківщина" м. Чортків (Україна) та Пана Івана Головачака з Івано-Франківська, а також за дуже приємні побажання від Крайової управи ОЛ Канади, Анни і Івана Войтовичів, Стефана Гованського і Семана Мадзеляна з США, Івана Шафрана з Німеччини, Івана Павлика, Іларія Яворського та всіх інших.

З пошаною до всіх,

щиро вдячний **Петро Шафран**

- ❖ На обкладинці: *Великодні писанки*.
Автор фото: *Олександр Мончак*
- ❖ Фото кольор. сторінок: *Еміль Гойсак*

ЗМІСТ:

Христос Воскресе!

Спростування родоводу Никифора - Сніфанія

Дровняка 3

Никифор очима дітей з Мілковиць - А. Вевюрка 4

XXXIII. Загальнопольський конкурс писанок

ім. Михайла Ковальського - Мирослав Пецух..... 5

Za wcześnie to wszystko ujawniono..... 6

Русини чи українці - о. Августин Волошин 7

Василь Шост - посмертна згадка..... 8

Свробачення Київ 2005

Желізна дама

2005 Роком Никифора

Вітаємо Ювілярів 15

Презераме стари фотографії 16

Бесіда русинів Лемківщини - Мої мама 18

Хроніка подій Об'єднання Лемків Канади

за 2004 рік - Павло Лопата 19

Лемківська хроніка 20

- ❖ Лого ОЛ: *Олександр Маслей*
- ❖ На останній сторінці:
Церква свв. Косми і Дам'яна в Войковій.

„Ватру” можна передплатити

Ціна одного примірника 3,- зл. + 1,70 зл. поштової оплати. Річна передплата 12,- зл. + 7,- зл. (кошти пересилки) = 19,- зл. Якщо Ви передплачуєте більше 3-х примірників, кошти висилки Редакція бере на себе. Від пересилки одної „Ватри” у європейській державі поштова оплата - 3,- зл. + 3,- зл. ціна = 6,- зл. (пріоритетна = 7,10 зл.).

Передплату замовляти за адресою Редакції. Вплати просимо пересилати на банківський рахунок:

Zarząd Główny Zjednoczenia Łemków

BRH O/Gorlice: Nr konta 43-10600076-0000-3200-0011-9532

„Ватра” весна 2005 2(49)

Pismo dotowane przez

Ministerstwo Kultury

Видас

Zarząd Główny ZJEDNOCZENIA ŁEMKÓW w Polsce

Bielanka 41, 38-311 Szymbark, tel. (0-18) 351 30 36

Редагує колегія

Петро ШАФРАН головний редактор ❖ **дизайн Еміль ГОЙСАК** e-mail: miloxiii@o2.pl

❖ **Вікторія ЧЕРНЕНКО** дитяча сторінка та коректа e-mail: vicach13@poczta.onet.pl ❖

❖ **молодіжна сторінка Григорій ПОТКО** ❖

Технічне оформлення FHU „LEBO”, ul. Legionów 3, 38-300 Gorlice, tel. (0-18) 35 37 877

Adres Redakcji

Hańczowa 8, 38-316 Wysowa, tel. (018) 353 21 45 e-mail: szafranpiotr@poczta.onet.pl

Redakcja zastrzega sobie prawo skrótów oraz zmian tytułów nadesłanych tekstów. Redakcja nie odpowiada za treść materiałów pozaredakcyjnych, nie zawsze zgodnych z jej poglądami.

Adam i Ewa

ul. Legionów 12
38-300 Gorlice
tel. (0-18) 353-77-29

Zapraszamy
na
udane zakupy

WYTWÓRNIĄ MAKARONÓW „BOGMAK”

33-380 Krynica Zdrój 166/1
tel. (018) 471-35-19; 472-39-30

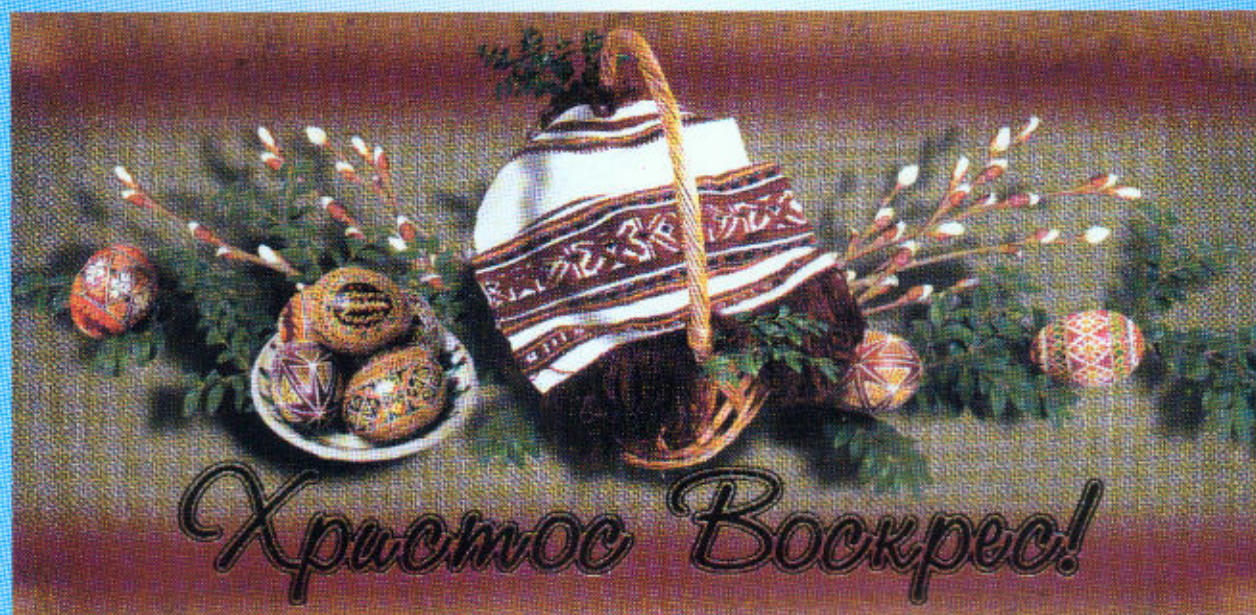
Niska cena, pyszny smak - makarony firmy Bogmak!!!

NAJWIĘKSZY WYBÓR ZEGARKÓW

TISSOT
CITIZEN
swatch
CASIO
TIMEX
Q&Q
adidas

SKLEP "MIŁO"
Gorlice, Piekarska 4
tel. (0 18) 353 03 49

*Kupuj, wybieraj, kombinuj
za cenę, przy czasie
dostawy 5%*

RPJ Wiewiórka

Kotły centralnego ogrzewania stalowe wodne typ KCO-SWD węglowe dolnospalne

Ślusarstwo Kotlarstwo BPJ Wiewiórka
Gniewomirowice 24
59-222 Milkowice
tel. (076) 7229741
kotly@p.pl
www.kotly.rpj.pl

Przez 25 lat tradycji w produkcji kotłów grzewczych jest gwarantem jakości, niezawodności oraz wydajności naszych produktów, co skutkuje ekonomicznym systemem ogrzewania Państwa mieszkania.

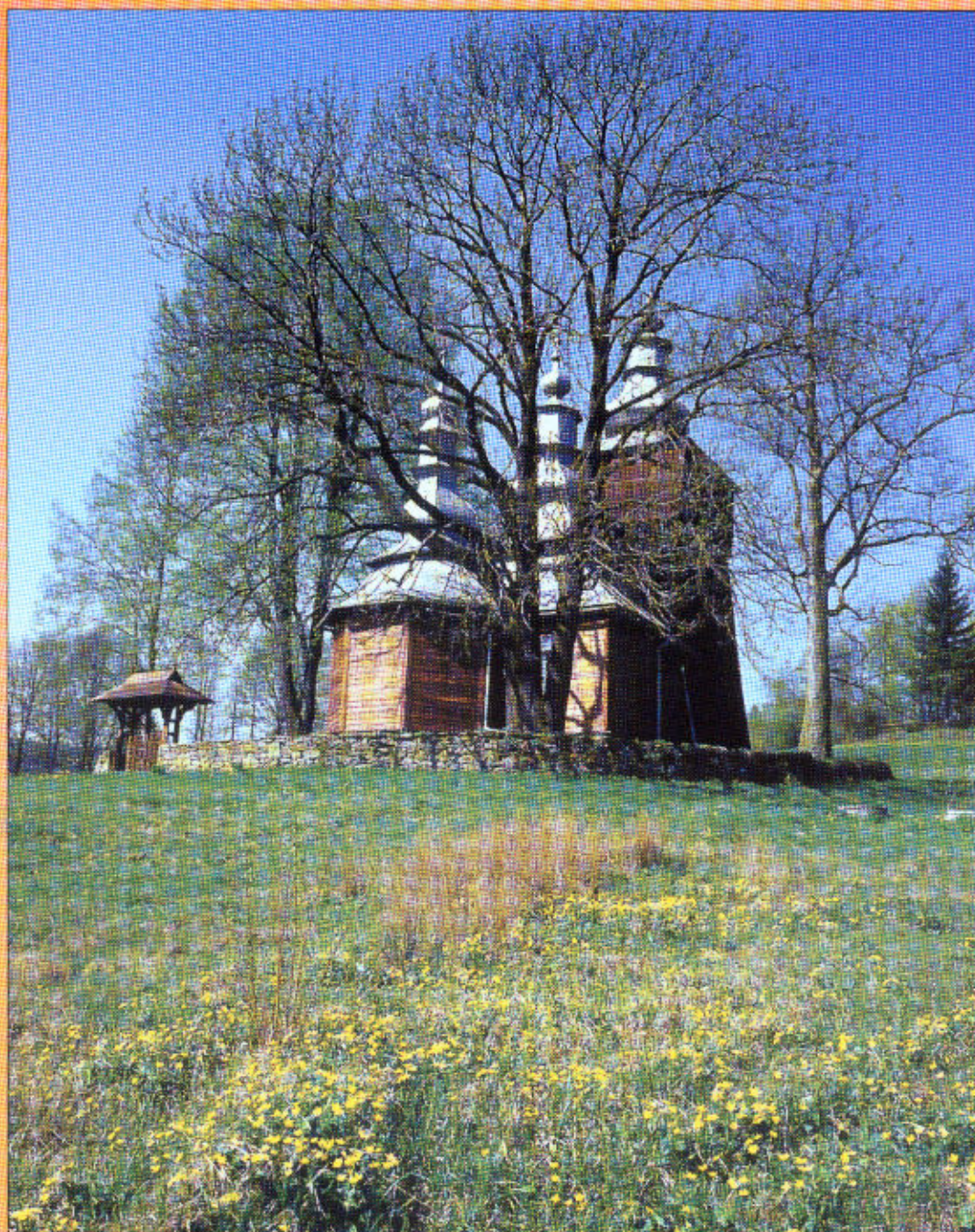
Nasze atuty:
Certyfikat jakości
Wysoka sprawność 82 %
Zakres mocy od 8 do 23 kW
Gwarancja 5 lat
Konkurencyjne ceny

**Вшитким бізнесменам
жичиме уданих інтересів!**

BAKS

38-300 Gorlice
ul. Kościuszki 48, tel. 018/ 352 75 85
ul. Chopina 58, tel. 018/ 351 10 11

MATERIAŁY BUDOWLANE

Войкова – церков св. Косми і Дам'яна

Фото: Семен Барна

